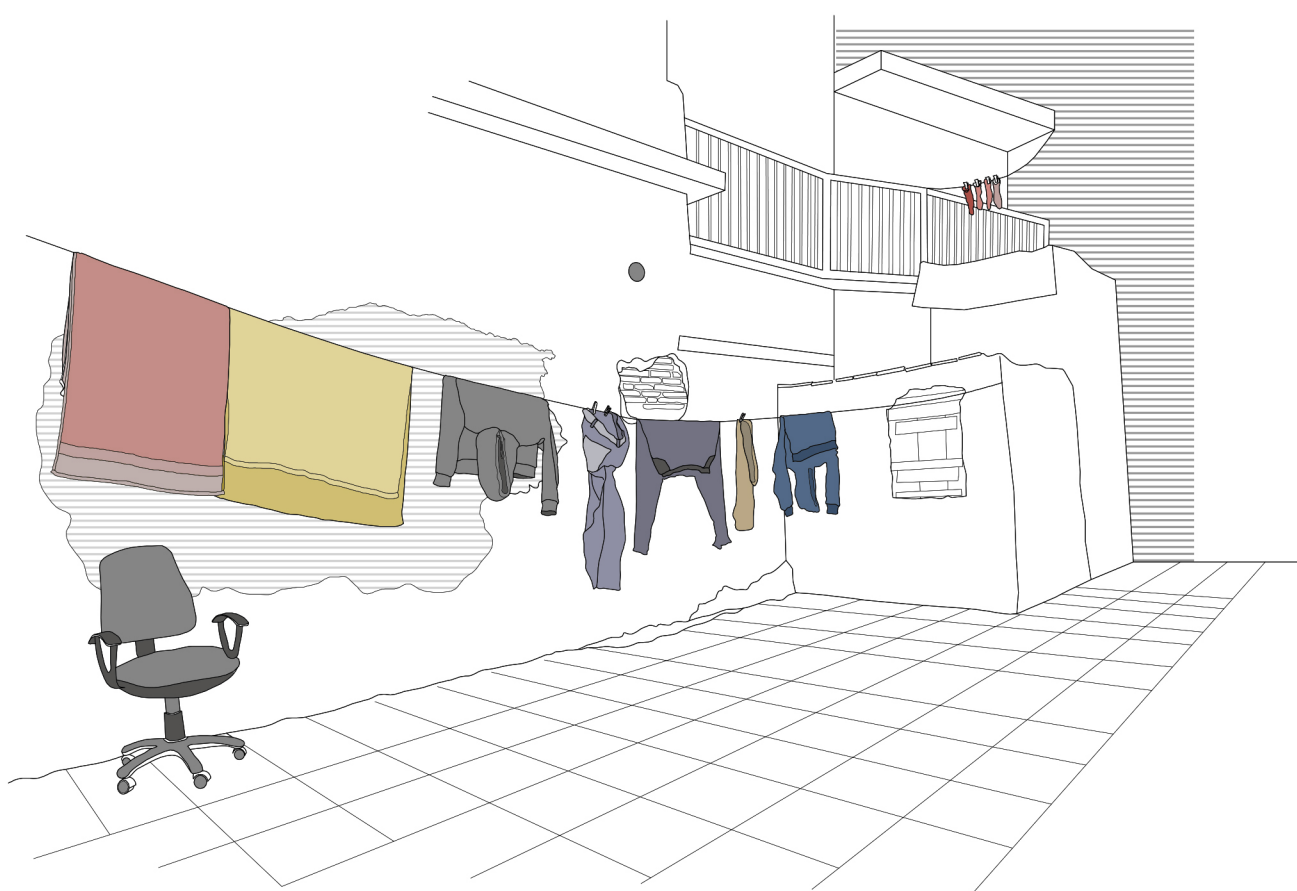

Κοινωνικό αστικό δίκτυο στην Ελευθερούπολη της Νέας Ιωνίας

Κυτέα Κατερίνα

2019

Διπλωματική εργασία

Κοινωνικό αστικό δίκτυο στην Ελευθερούπολη της Νέας Ιωνίας

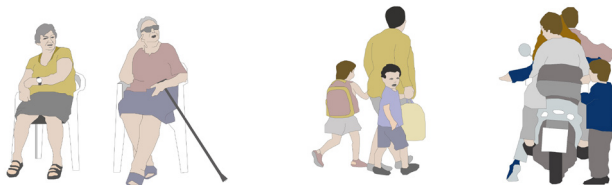
Κυτέα Κατερίνα

επιβλ. Ε. Μίχα Κ. Μωραΐτης

κριτ. επιτροπή Ε. Κλαμπατσέα Β. Γιαννούτσου Α. Βοζάνη Π. Βασιλάτος

Σεπτέμβριος 2019

Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, ΕΜΠ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Αυτή η διπλωματική εργασία δε θα ήταν η ίδια χωρίς:

τους καθηγητές μου Ε. Μίχα και Κ. Μωραΐτη

τους γονείς μου και την αδερφή μου

τη συγκάτοικο Ιωάννα

την Αναστασία

την Ταρώ

την Ιφιγένεια

τη Χριστίνα

την Ακριβή

την Παναγιώτα

το Γιώργο

τον Dani

και αρκετούς άλλους

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....

A_ ΝΕΑ ΙΩΝΙΑ.....

B_ ΔΙΚΤΥΟ ΠΕΖΟΔΡΟΜΩΝ.....

Γ_ ΟΔΟΣ ΜΑΚΡΗΣ.....

Δ_ ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ.....

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το προσφυγικό ζήτημα ακολουθεί την ιστορία της εγκατάστασης στον ελληνικό και αθηναϊκό τόπο. Με αφορμή το νέο κύμα προσφύγων και τις ανάγκες που προκύπτουν στη νέα κατάσταση, αυτή η διπλωματική εργασία θα ερευνήσει μια γειτονιά της Νέας Ιωνίας, την Ελευθερούπολη, γειτονιά κατ'εξοχήν προσφυγική από την ίδρυσή της μέχρι και σήμερα. Στην Ελευθερούπολη μπορούν να τοποθετηθούν τουλάχιστον τρία διαφορετικά κύματα μετανάστευσης, με τις ανθρώπινες σχέσεις και τις κοινωνικές δραστηριότητες που επιφέρουν αυτά να αποτυπώνονται εμφανώς στην όψη της γειτονιάς.

Αντικείμενο της εργασίας είναι η μελέτη της περιοχής και η ανάλυση του μωσαϊκού που προκύπτει από τα διαφορετικά επίπεδα κατοίκησης. Στόχος είναι να δημιουργηθεί ένα αστικό δίκτυο με λειτουργίες που θα εξυπηρετούν την καθημερινότητα των κατοίκων της και θα οδηγήσουν στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής στη γειτονιά και την ανάδειξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών που έχει ως προσφυγική συνοικία.

Η δομή της εργασίας εκτυλλύσεται γύρω από το ιδιαίτερο δομικό χαρακτηριστικό της Ελευθερούπολης, το δίκτυο των πεζοδρόμων που αναπτύχθηκαν στο εσωτερικό των οικοδομικών τετραγώνων. Οι χώροι αυτοί προέκυψαν αυθόρμητα ως τρόπος αντιμετώπισης των κατοίκων στις περιορισμένες συνθήκες κατοίκησης και αποτελούν μεταβατικό χώρο ανάμεσα στο δημόσιο και το ιδιωτικό. Εκεί μπορεί κανείς να βρει χρήσεις βοηθητικές της κατοικίας όπως πλυσταριά, αποθήκες, εργαστήρια, ή χώρους κοινωνικοποίησης, όπως παγκάκια, βεράντες, τραπέζια φαγητού, παιδικά παιχνίδια κλπ.

ABSTRACT

Sequential refugee movement is an important part of the history of greek and athenian land. Considering the recent situation emerged from the refugee crisis, this thesis will explore a special neighborhood placed in Nea Ionia, Eleftheroupoli, which is strongly connected to the modern refugee history, as it was first built for the people coming from Minor Asia after the turkish-greek population exchange in the 1920's. In Eleftheroupoli, we can see up to three different refugee waves leading to a complex inhabiting situation coming from human activities and social interaction, which can be clearly seen on the facades of the neighborhood.

The aim of the project will be to analyze the neighbourhood as a mosaic resulting from different layers of housing, in order to create an urban network that will serve the everyday needs of the inhabitants and lead to the improvement of the quality of life, taking into account its particular refugee characteristics.

The structure of the project revolves around the distinctive structural feature of Eleftheroupoli, the walkway network that was developed in the interior of the building blocks. These walkways were first developed spontaneously by the residents as a way of dealing with limited housing conditions and, in the process, they became a transitional space between public and private. There you can find auxiliary housing uses such as laundry, warehouses, workshops, or socializing areas, such as benches, dining tables, childrens' toys, etc.

A.1 ΝΕΑ ΙΩΝΙΑ _ Η ιστορία

Από τη στιγμή της άφιξης των προσφύγων στην Ελλάδα το 1920, το πρώτο μέτρο το οποίο κρίθηκε απαραίτητο από την κυβέρνηση αφορούσε τη στέγασή τους. Ο μεγαλύτερος αριθμός προσφύγων, σε αρχικό στάδιο, εγκαταστάθηκε στις μεγάλες πόλεις και σε λιμάνια. Η κυβέρνηση για το λόγο αυτό προχώρησε στην επίταξη κτιρίων: εκκλησίες, σχολεία, δημόσια κτίρια, κινηματογράφοι, θέατρα, αποθήκες, υπόστεγα, ακόμα και πλοίαρια που διέθετε το λιμάνι του Πειραιά για το ξεφόρτωμα των εμπορευμάτων που επιτάχθηκαν για να στεγαστούν οι πρόσφυγες.

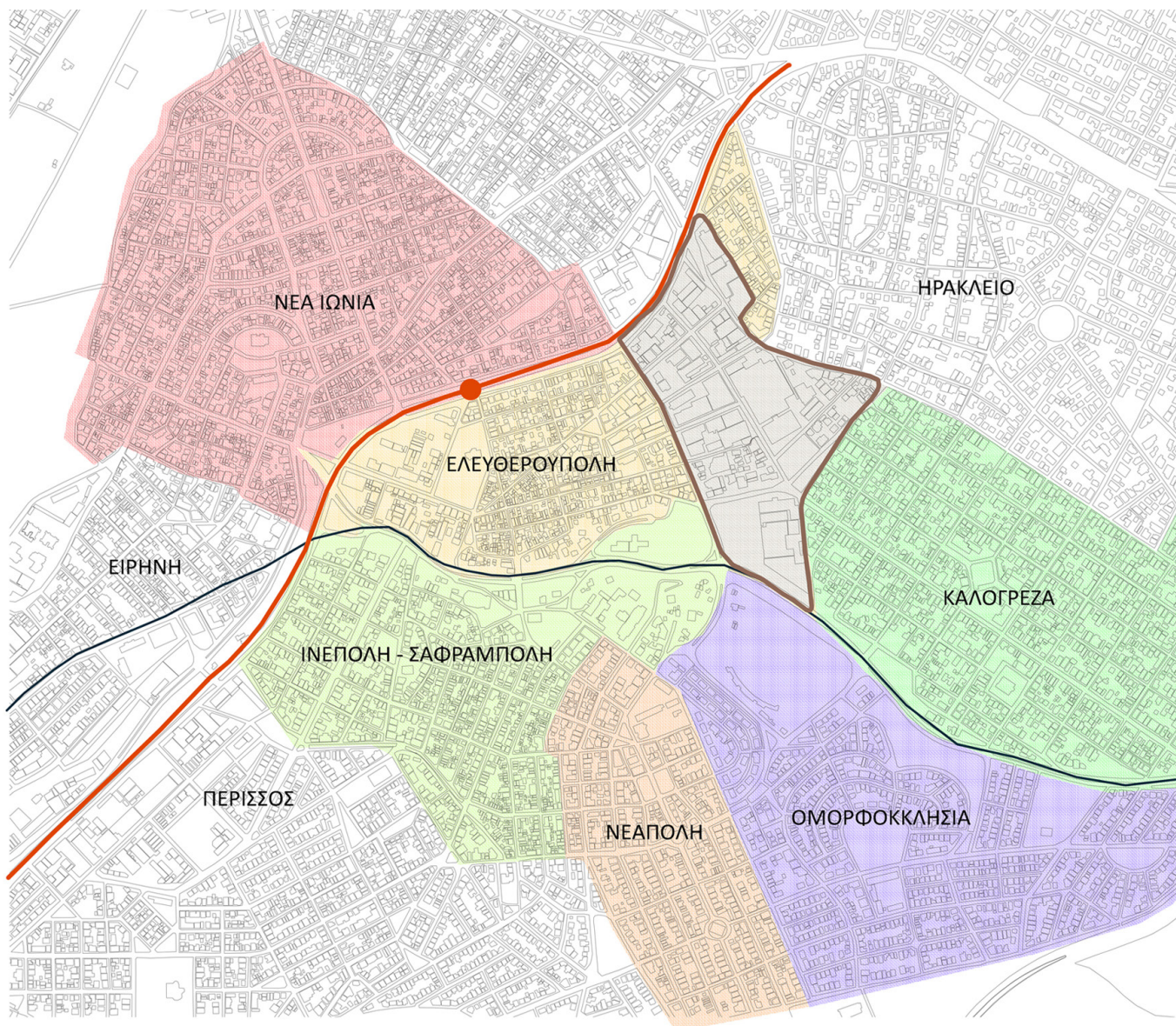
Ωστόσο, υπήρχε ανάγκη για πιο οργανωμένη αντιμετώπιση του προσφυγικού ζητήματος οικονομικά, κοινωνικά και πολεοδομικά. Έτσι, και με τη στήριξη της Κοινωνίας των Εθνών, ιδρύθηκε από το ελληνικό κράτος η Εταιρία Αποκατάστασης Προσφύγων (ΕΑΠ).

Η Νέα Ιωνία ήταν από τους πρώτους προσφυγικούς οικισμούς που ιδρύθηκαν από την ΕΑΠ, μαζί με το Κερασίι, τη Δραπετσώνα και άλλες. Καθώς η ανάγκη για τη στέγαση των προσφύγων ήταν τόσο επιτακτική που δεν υπήρχε το απαραίτητο οικονομικό κεφάλαιο και ο χρόνος για το κτί-

σιμο νέων κτιρίων, τα οικοπέδα δόθηκαν με τη λογική της αυτοστέγασης. Έτσι, οι κάτοικοι της περιοχής, οι οποίοι ανήκαν σε χαμηλές οικονομικές τάξεις, άρχισαν να στήνουν παραπήγματα με ό,τι υλικά έβρισκαν τριγύρω, ξύλα, ελάχιστες πέτρες και κατασκευή ωμών πλίνθων από χώμα. Από μαρτυρίες κατοίκων, πληροφορούμαστε για τη δημιουργία συνεταιρισμών κτιστών, τα οποία αναλάμβαναν το μαζικό κτίσιμο κατοικιών.

Τα οικοπέδα ήταν εξ'αρχής πολύ μικρών διαστάσεων με κτίσμα κατα βάση μονόχωρο (στο οποίο αργότερα προστέθηκε εξωτερικός όγκος για μπάνιο και πλυσταριό). Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι οι συνηθισμένες διαστάσεις οικοπέδων στην Ελευθερούπολη ήταν 4 επί 8 μέτρα, με μέτωπο τα 4. Αλλά, πολλές φορές τα οικοπέδα αυτά δεν είχαν καν μέτωπο στο δρόμο. Έτσι δημιουργήθηκαν κοινόχρηστοι διάδρομοι στο εσωτερικό των οικοδομικών τετραγώνων για το φωτισμό και τον αερισμό των εσωτερικών οικοπέδων. Η χρήση τους, ωστόσο, δεν περιορίστηκε σε αυτή τη λειτουργία, καθώς αποτελούσε και βοηθητικό χώρο για το νοικοκυριό, χώρο κοινωνικοποίησης, παιχνιδιού και πολλά άλλα.

ΝΕΑ ΙΩΝΙΑ_ΓΕΙΤΟΝΙΕΣ

ΓΡΑΜΜΕΣ ΗΣΑΠ
 ΡΕΜΑ
 ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

χάρτης 1 (Νέα Ιωνία _ Γειτονίες):

Πριν από την εγκατάσταση των προσφύγων, όπου και τοποθετείται η ίδρυση του οικισμού, η έκταση ανήκε στο Ιερό του Παναγίου Τάφου με την ονομασία Ποδαράδες. Η ονομασία αυτή προέρχεται από την ύπαρξη του ρέματος του Ποδονίφτη, με μικρή ροή, που έφτανε μόνο για να βουτήξει κανείς τα πόδια του. Η έλαχιστη, όμως, ύπαρξη τρεχούμενου νερού αναβάθμιζε τις συνθήκες διαβίωσης σε σχέση με άλλους προσφυγικούς οικισμούς, καθώς το σύστημα αποχέτευσης δημιουργήθηκε πολύ αργότερα.

“Η ανάπτυξη της περιοχής ξεκίνησε από το κέντρο της Νέας Ιωνίας, όπου βρίσκεται και ο σταθμός του ΗΣΑΠ, και αμέσως επόμενες οι γειτονίες της Ελευθερούπολης και της Καλογρέζας, οι οποίες φιλοξένησαν το εργατικό δυναμικό των γύρω βιοτεχνιών.

Η ΕΑΠ απαλλοτρίωσε το οικόπεδο, όπως και σε άλλες περιοχές της Αττικής και το χώρισε σε δύο μέρη. Το ένα από αυτά απευθυνόταν στην **κατοικία** και το άλλο προοριζόταν για **βιομηχανική χρήση**.”

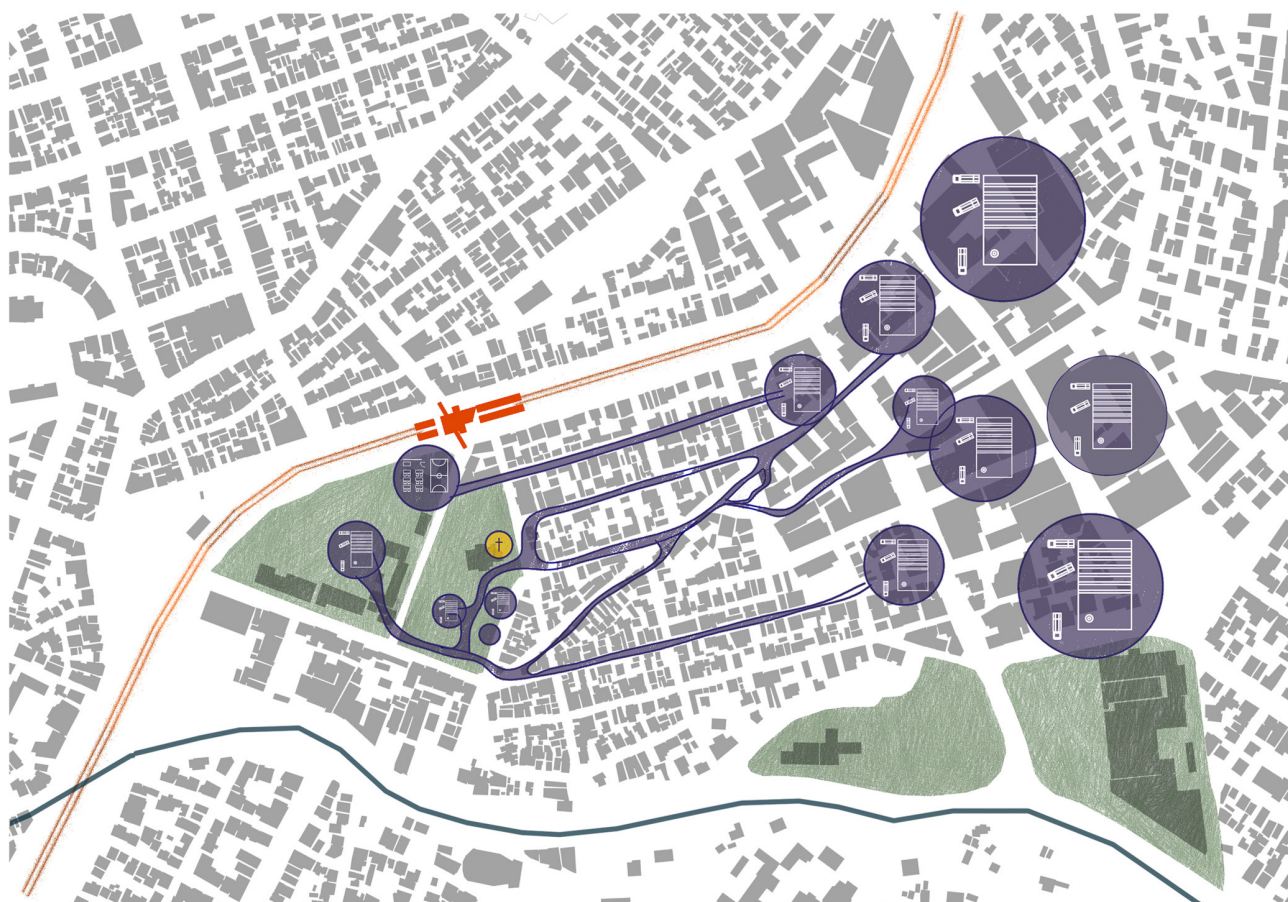

A.2 ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΠΟΛΗ _ Η ιστορία

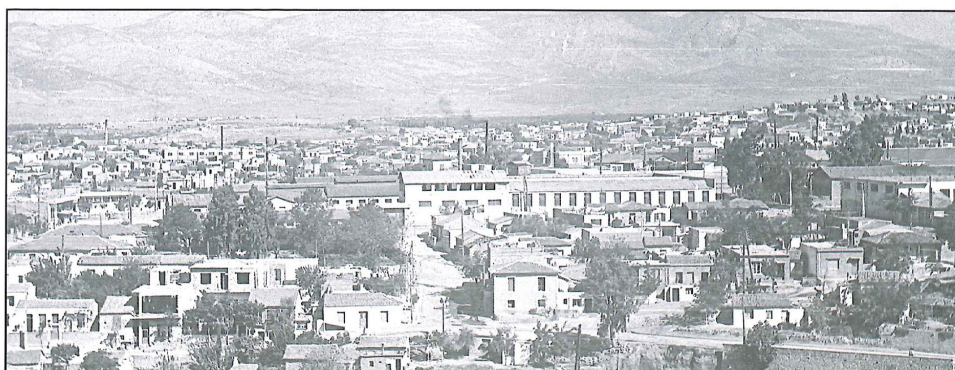
Πιο συγκεκριμένα, η Ελευθερούπολη ήταν από τις πρώτες γειτονιές που χτίστηκαν στη Νέα Ιωνία. Η συγκεκριμένη γειτονιά είναι η πιο κοντινή στο βιομηχανικό κέντρο, έτσι είναι έντονα συνδεδεμένη με αυτό.

Οι πρώτες κατοικίες χτίστηκαν από τους εργάτες των κοντινών εργοστασίων και τις οικογένειές τους. Αυτό έχει μεγάλο αντίκρουσμα στην πολεοδομική ανάπτυξη της περιοχής, αφού είναι εύκολα αντιληπτό ότι όλες οι χαράξεις των δρόμων έχουν γίνει με τέτοιο τρόπο ώστε να καταλήγουν σε κάποιο εργοστάσιο.

Από συζητήσεις με παλιούς κατοίκους, μια εικόνα της περιοχής που μου μεταφέρθηκε ήταν αυτή της γειτονιάς δομημένης με χαμηλά μονοώροφα κτίρια, που μπορούσε κανείς από οποιοδήποτε σημείο να δει το καμπαναριό της εκκλησίας. Το καμπαναριό είχε ρολόι σε όλες τις πλευρές του για να βλέπουν οι εργάτες την ώρα για τη βάρδιά τους. Μάλιστα, η καμπάνα της εκκλησίας χτυπούσε σε κάθε αλλαγή βάρδιας και οι δρόμοι είχαν καθορισμένη κατεύθυνση ώστε μη δυσκολεύονται οι ροές των εργατών.

ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΠΟΛΗ_ΒΙΟΤΕΧΝΙΕΣ

χάρτης 2 (Ελευθερούπολη - Βιοτεχνίες) : Η Νέα Ιωνία ήταν γνωστή ως "το Λίβερπουλ της Ελλάδας", λόγω της έντονης βιομηχανικής ταυτότητάς της. Στην αρχή της δεκαετίας του 1950 λέγεται ότι λειτουργούσαν περίπου 500 εργοστάσια και βιοτεχνίες στην περιοχή με 7.000 εργατικό προσωπικό

εικόνα 4: Άποψη της Ελευθερούπολης από τη δεξαμενή, όπου φαίνεται εμφανώς η κυριαρχία των βιοτεχνιών σε σχέση με τις κατοικίες.

“Η Νέα Ιωνία ήταν γνωστή ως «το Λίβερπουλ της Ελλάδας», λόγω της έντονης βιομηχανικής της ταυτότητας.

“Αυτό έχει μεγάλο αντίκρουσμα στην πολεοδομική ανάπτυξη της περιοχής, αφού είναι εύκολα αντιληπτό ότι όλες οι χαράξεις των δρόμων έχουν γίνει με τέτοιο τρόπο ώστε να καταλήγουν σε κάποιο εργοστάσιο.”

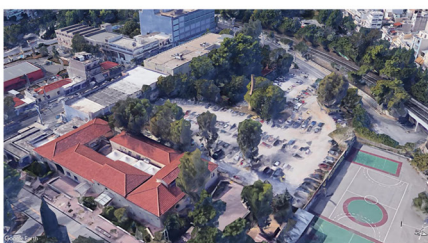
εικόνα 11: Εργάτριες δουλεύουν το μαλλί σε ταπητουργία

Όσον αφορά το κομμάτι των βιοτεχνιών, αυτό ανήκε στη γενικότερη λογική της ΕΑΠ, ότι δηλαδή δίπλα σε κάθε νέα προσφυγική συνοικία θα υπήρχε και ένα βιομηχανικό κέντρο με σκοπό την οικονομική αποκατάσταση των προσφύγων και την αξιοποίηση της έλευσης φθηνού εργατικού δυναμικού. Έτσι, τα οικόπεδα που προορίζονταν για βιομηχανία, δόθηκαν σε Έλληνες και Μικρασιάτες επενδυτές με τον όρο να λειτουργήσουν μια βιομηχανική μονάδα σε βάθος 2 χρόνων. Συγκεκριμένα η Νέα Ιωνία εξελίχθηκε σε μεγάλο βιομηχανικό κέντρο, κυρίως για την υφαντουργία και την ταπητουργία, αλλά σημαντικός πόλος ήταν και τα ανθρακωρυχεία.

εικόνες 5-10 : Η κατάσταση στην οποία βρίσκονται σήμερα τα κουφάρια των παλιών βιοτεχνιών.

- εικ5. Υφαντουργία Μουταλάσκη
- εικ.6 Υφαντουργία Ιωνική
- εικ.7 Υφαντουργία 3Α
- εικ.8 Υφαντουργία Αθηνά
- εικ.9 Ταπητουργία Ανατολία
- εικ.10 Ανατολική Ταπητουργία

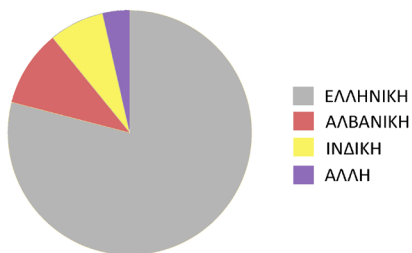
A.3 ΝΕΑ ΙΩΝΙΑ_ Η σημερινή κατάσταση

Στην επόμενη ενότητα, η μελέτη της σημερινής κατάστασης μπορεί να Οι βιοτεχνίες παρήκμασαν και έκλεισαν αφήνοντας τα άδεια βιομηχανικά κελύφη ελεύθερα για πιθανές επενδύσεις εξευγενιστικού χαρακτήρα, ενώ οι παλιές προσφυγικές κατοικίες στο μεγαλύτερο μέρος τους αντικαταστάθηκαν από νέες πολυκατοικίες μέσω του φαινομένου της αντιπαροχής. Το οικονομικό κέντρο της Νέας Ιωνίας τώρα έχει μεταφερθεί από την άλλη μεριά του τρένου, στην οδό Ηρακλείου και γύρω από το σταθμό του τρένου.

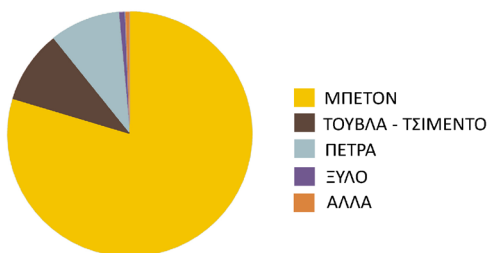
Ωστόσο, συγκεκριμένα στην Ελευθερούπολη, η εντύπωση της παλιάς γειτονιάς δεν έχει αλλάξει και τόσο πολύ. Οι παλιές ιδιοκτησίες, λόγω του μεγάλου αριθμού ιδιοκτητών που υπάρχουν σε ένα οικοδομικό τετράγωνο, δεν μπόρεσαν να συνενωθούν για να ανεγερθούν πολυκατοικίες. Στα μικρά προσφυγικά σπίτια μένουν ακόμα οι παλιοί κάτοικοι ή ενοικιάζονται σε μετανάστες εξαιτίας των χαμηλών ενοικίων. Εξαιρέση σε αυτό αποτελούν κάποιες κατοικίες που παρά το μικρό μέγεθος οικοπέδου, υψώνονται σε ύψος 5όροφου κτιρίου, αποτελώντας παραφωνία μέσα στο γενικότερο κλίμα της γειτονιάς.

εικόνα 12 : Οδός Σολωμού - Εμπορικές χρήσεις παράλληλα στις γραμμές.

ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ ΚΑΤΟΙΚΩΝ
ΠΗΓΗ: ΠΑΝΟΡΑΜΑ
ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ 2011

ΥΛΙΚΑ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΚΤΙΡΙΩΝ
ΠΗΓΗ: ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ Ν.
2016

Έτσι, έχει δημιουργηθεί ένα νέο δίκτυο όπου ο πόλος της κατοικίας έχει παραμείνει ο ίδιος, αλλά το εργατικό δυναμικό απασχολείται σε διαφορετικό τομέα της πόλης.

Το οικονομικό κέντρο της Νέας Ιωνίας τώρα έχει μεταφερθεί από την άλλη μεριά του τρένου, στην οδό Ηρακλείου και γύρω από το σταθμό του τρένου.

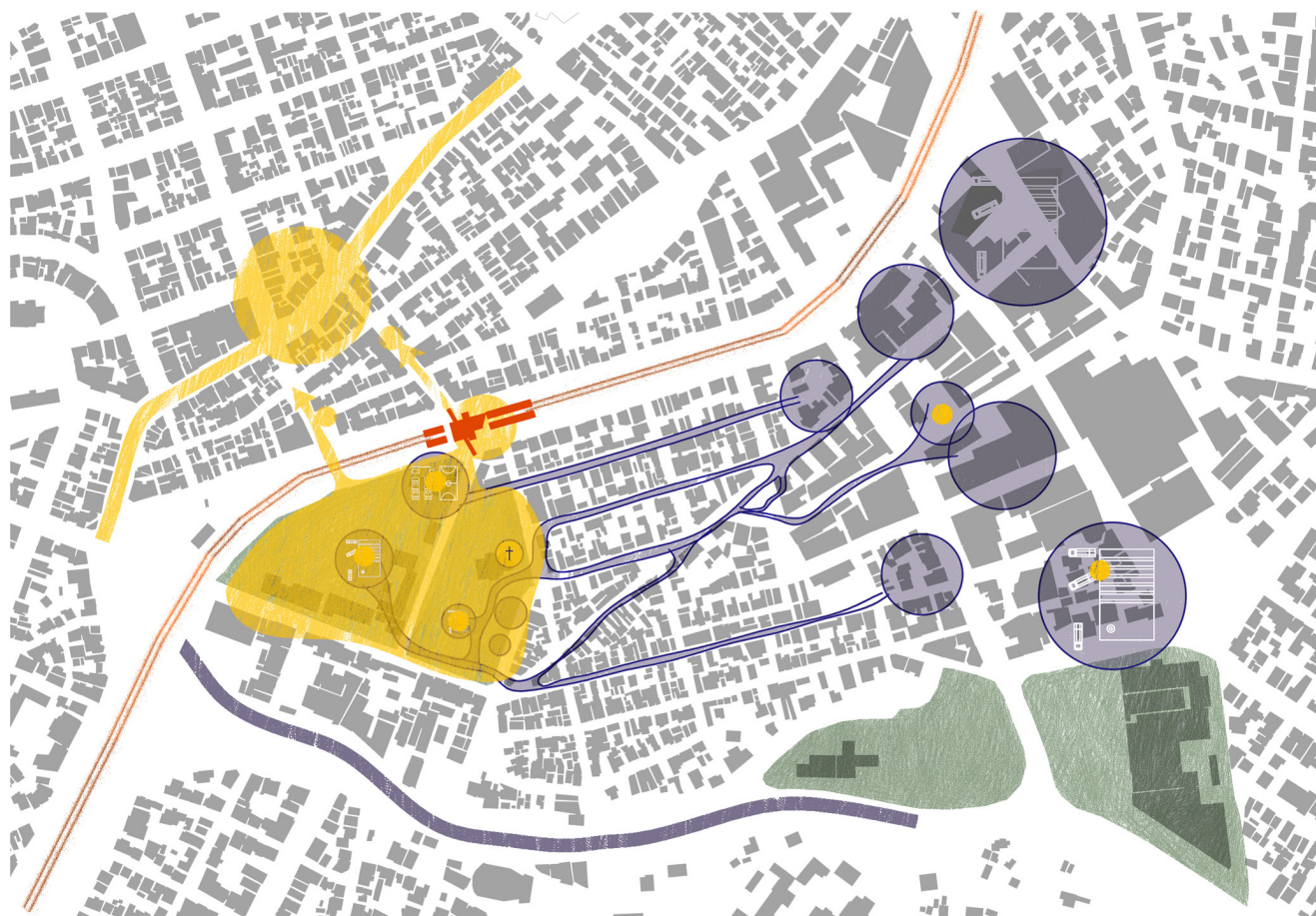

- ΝΕΟΔΗΜΤΕΣ ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ
- ΠΑΛΙΕΣ ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ
- ΕΜΠΟΡΙΟ
- ΚΤΙΡΙΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΧΡΗΣΗΣ
- ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΚΕΛΥΦΗ
- ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΧΑΡΤΗΣ ΧΡΗΣΕΩΝ

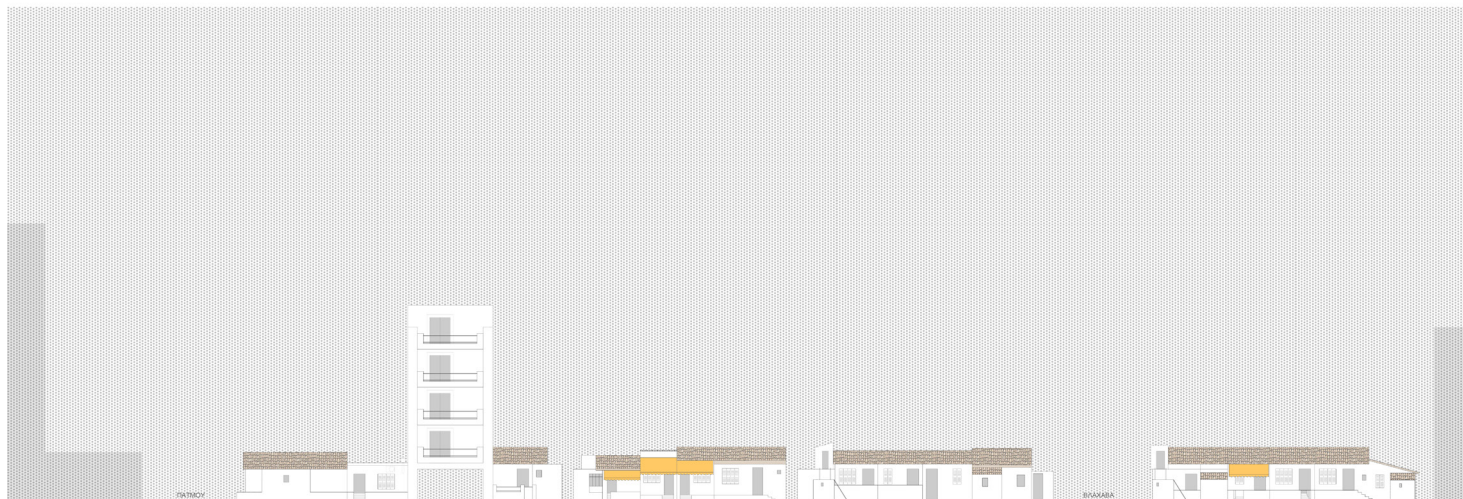
ΧΑΡΤΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

- ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
- ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ ΧΩΡΟΙ
- ΒΙΟΤΕΧΝΙΕΣ
- ΣΤΑΘΜΟΣ ΗΣΑΠ

A.4 ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΠΟΛΗ_ Η σημερινή κατάσταση

Έτσι έχει δημιουργηθεί ένα νέο δίκτυο, όπου ο πόλος της κατοικίας έχει παραμείνει ο ίδιος, αλλά το εργατικό δυναμικό απασχολείται σε αυτόν τον τομέα της πόλης. Στη Νέα Ιωνία σήμερα κατοικεί μεγάλος αριθμός μεταναστών από χώρες του εξωτερικού, με κυριότερες χώρες προέλευσης την Αλβανία και τις χώρες της ινδικής χερσονήσου (Μπαγκλαντές, Ινδία, Πακιστάν), οι οποίοι συνυπάρχουν με τους παλαιότερους κατοίκους. Κάποιοι έχουν ανοίξει εμπορικά καταστήματα, εστιατόρια και καταστήματα ένδυσης στους εμπορικούς δρόμους, ενώ άλλοι δουλεύουν στην καθημερινή λαϊκή αγορά της οδού Βάρναλη.

εικόνα 11 (επάνω) : Οι παλιοί ηλικιωμένοι κάτοικοι των προσφυγικών χρησιμοποιούν το δημόσιο χώρο της γειτονιάς για την καθημερινή τους κοινωνικοποίηση.

εικόνα 12 (αριστερά) : Η διαφορετική αντιμετώπιση των παλιών προσφυγικών κατοικιών. Η ποικιλία των υλικών και των μέσων στη σύγχρονη εποχή αλλοιώνουν αρχική την ταυτότητα. Επίσης διακρίνεται η προσπάθεια τονισμού της ελληνικής ταυτότητας.

εικόνα 11 : Κέλυφος παλιάς βιοτεχνίας στην Ελευθερούπολη.

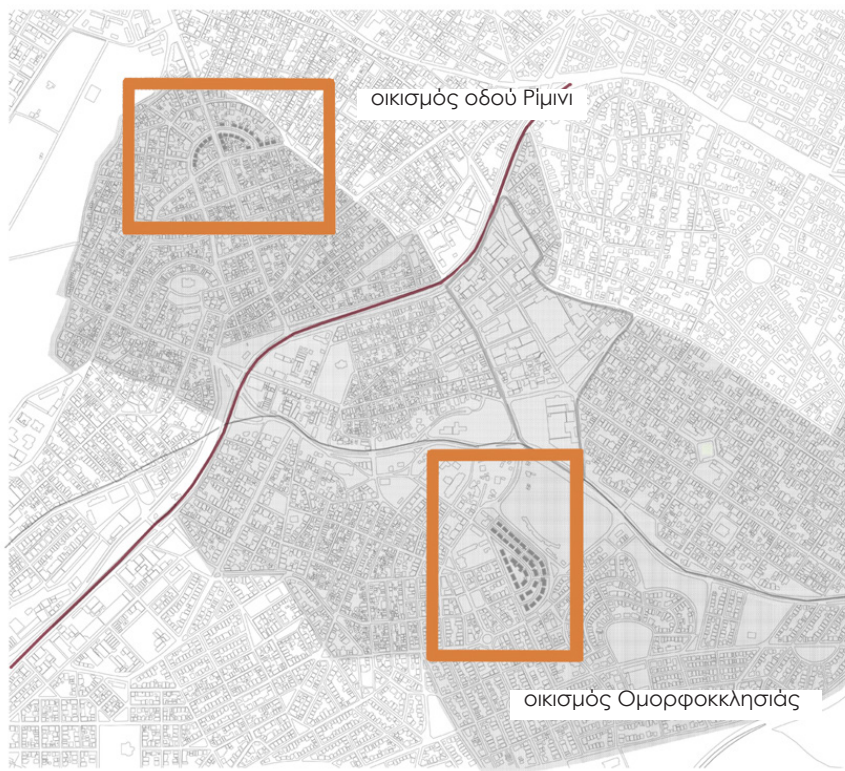
Οι βιοτεχνίες παρήκμασαν και έκλεισαν αφήνοντας τα άδεια βιομηχανικά κελύφη ελεύθερα για πιθανές επενδύσεις εξευγενιστικού χαρακτήρα, ενώ οι παλιές προσφυγικές κατοικίες στο μεγαλύτερο μέρος τους αντικαταστάθηκαν από νέες πολυκατοικίες μέσω του φαινομένου της αντιπαροχής.

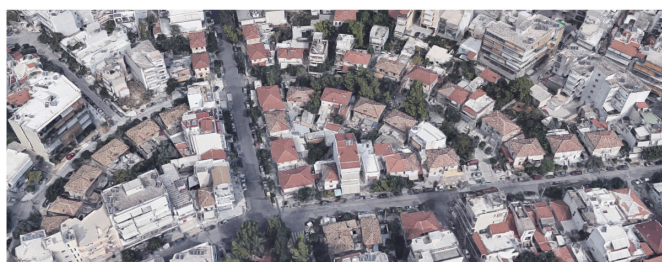
χάρτης 5 : Η φύτευση αποτελεί σημαντικό στοιχείο για την αίσθηση της γειτονιάς. Κύριος χώρος πρασίνου στη γειτονιά της Ελευθερούπολης αποτελεί το πάρκο της εκκλησίας του Αγίου Γεωργίου. Δευτερεύοντα πάρκα μπορούμε να βρούμε σε μικρές διάσπαρτες πλατείες της γειτονιάς όπως και τα φυτά στους πεζοδρόμους, τα οποία επιμελούνται οι ίδιοι οι κάτοικοι.

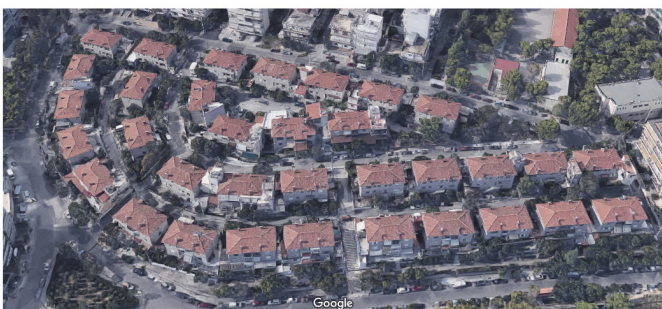
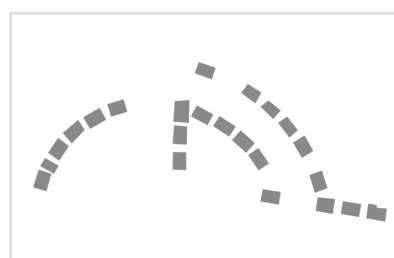
Α.5 ΑΛΛΕΣ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΕΣ ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ

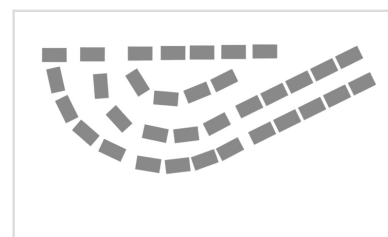
Λόγω της υψομετρικής διαφοράς, τα ισόγεια διαμερίσματα είναι θαμμένα στο έδαφος από τη μια τους πλευρά με εκτόνωση σε αυλή, ενώ η πίσω πλευρά ξεκινάει από τον πρώτο όροφο. Από μορφολογική άποψη, διατηρήθηκε το αυστηρό ορθογώνιο σχήμα με εσοχή για τα μπαλκόνια. Η οργάνωση αυτή έδωσε ευελιξία στους κατοίκους να κάνουν προσθήκες στον ημιυπαίθριο χώρο των μπαλκονιών.

προσφυγικά της οδού Ρίμινι

προσφυγικά της Φρειδερίκης

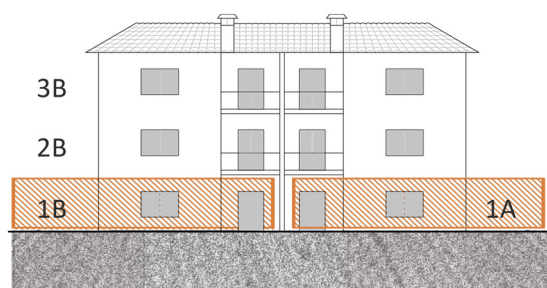
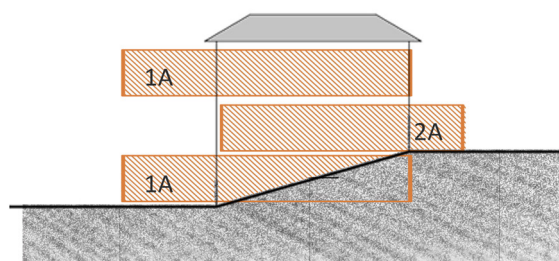
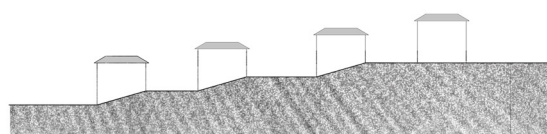
εναπομείναντες προσφυγικές κατοικίες

Αργότερα, όταν η ΕΑΠ απέκτησε περισσότερη οργάνωση και οικονομικούς πόρους, χτίστηκαν και οργανωμένα προσφυγικά συγκροτήματα σε όλη την Αττική, όπως οι προσφυγικές κατοικίες της Νέας Φιλαδέλφειας, της λεωφόρου Αλεξάνδρας, της Καισαριανής, του Δουργουτίου κ.α. Η λογική πίσω από την πολεοδομική αλλά και τη συνθετική τους οργάνωση βασίστηκε στις αρχές του μοντερνισμού με επιρροές από τον εγχώριο τρόπο δόμησης, όπως πολλά πετρόχτιστα με στέγες.

Συγκεκριμένα στη Νέα Ιωνία, θα αναφερθούμε στον οικισμό στην οδό Ρίμινι και στο συγκρότημα στη γειτονιά της Ομορφοκκλησιάς που χτίστηκε επί Φρειδερίκης. Η οργάνωση των κτιρίων εδώ έχει γίνει με αξονικές χαράξεις που ακολουθούν τις υψομετρικές καμπύλες στη λογική των κηπουπόλεων.

Τα προσφυγικά της Ομορφοκκλησιάς χτίστηκαν το 19 από τις πιστώσεις του εράνου της «Βασιλικής Πρόνοιας». Αρχικά προορίζονταν για τις οικογένειες αξιωματούχων του στρατού αλλά στην συνέχεια δόθηκαν σε εργαζόμενους και έμειναν ως πέτρινες εργατικές κατοικίες. Λόγω της υψομετρικής διαφοράς, τα ισόγεια διαμερίσματα είναι θαμμένα στο έδαφος από τη μια τους πλευρά με εκτόνωση σε αυλή, ενώ η πίσω πλευρά ξεκινάει από τον πρώτο όροφο. Από μορφολογική άποψη, διατηρήθηκε το αυστηρό ορθογώνιο σχήμα με εσοχή για τα μπαλκόνια. Η οργάνωση αυτή έδωσε ευελιξία στους κατοίκους να κάνουν προσθήκες στον ημιπαιθριο χώρο των μπαλκονιών.

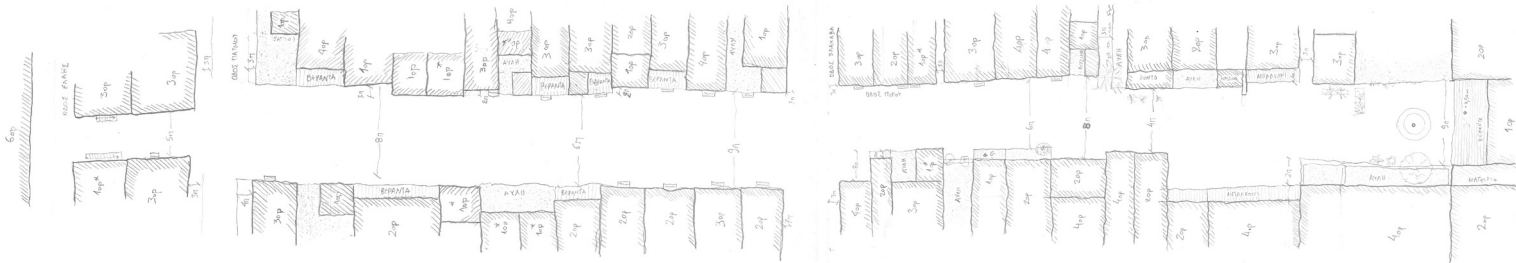

διάγραμμα 3 : Η διάρθρωση των προσφυγικών κατοικιών που χτίστηκαν στο δεύτερο κύμα της στεγαστικής βοήθειας προς τους πρόσφυγες. Οι βασικές συνθετικές αρχές αποτέλεσαν βασική ιδέα για το σχεδιασμό των κατοικιών στην παρούσα διπλωματική.

εικόνα 12 : Τα προσφυγικά της Φρειδερίκης, στη γειτονιά της Ομορφοκκλησιάς, Σαφράμπουλη Νέας Ιωνίας (πηγή Α.Υ.)

B1. ΔΙΚΤΥΟ ΠΕΖΟΔΡΟΜΩΝ_ Καταγραφή / ανάλυση

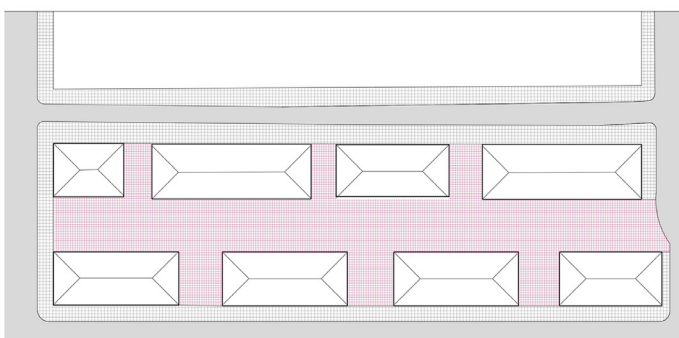
Η Ελευθερούπολη χτίστηκε πρωτοβουλικά από τους κατοίκους της, παρ' ότι αρχικά ορίστηκαν από την ΕΑΠ κάποιες χαράξεις για την ανοικοδόμησή της. Μετά από το πρώτο κύμα επείγουσας εγκατάστασης, όπου μοιράστηκαν τα οικοπέδα με συμβόλαιο σε κάθε κάτοικο και χτίστηκαν πρόχειρα παραπήγματα, συγκροτήθηκαν πρωτοβουλίες χριστών και συνδικάτων με σκοπό να βοηθήσουν την οργάνωση της ανοικοδόμησης της γειτονιάς.

Οι αρχικές χαράξεις προέβλεπαν υψηλή ποιότητα ζωής και δημόσιου χώρου με πρασιά ανάμεσα στην κάθε κατοικία και επαρκή δημόσιο χώρο, χωρίς όμως να ανταποκρίνονται στις πραγματικές ανάγκες των κατοίκων. Καθώς οι ανάγκες μιας οικογένειας πέντε και άνω ατόμων δεν θα μπορούσε να περιοριστεί στην προβλεπόμενη μονόχωρη κατοικία (όπως αναφέρθηκε παραπάνω, το μέγεθος των οικοπέδων που δόθηκαν στην Ελευθερούπολη ήταν 4 επί 8 μέτρα με μέτωπο τα 4).

Οι κατοικίες σταδιακά, σε πολλές περιπτώσεις, επεκτάθηκαν κατά μήκος του δρόμου μετατρέποντας τη δόμηση σε συνεχή, συνεπώς ο εσωτερικός χώρος του οικοδομικού τετραγώνου απομονώθηκε και απέκτησε μια νέα μορφή ως βοηθητικός χώρος, κάτι ανάμεσα σε δημόσιο και ιδιωτικό. Το δίκτυο των πεζοδρόμων αποτελεί ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της Ελευθερούπολης, αφού εκεί διαδραματίζεται όλη η καθημερινή ζωή της γειτονιάς.

Οι πεζόδρομοι απέκτησαν διάφορες χρήσεις οι οποίες για τις ανάγκες της έρευνας θα ομαδοποιηθούν σε βοηθητικές χρήσεις (αποθήκευση εργαλείων, πλυσταριά) και χρήσεις κοινωνικοποίησης (βεράντα, φύτευση, χώρος παιχνιδιού) και αποτέλεσαν αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινής ζωής των κατοίκων.

Σε άλλα σημεία της γειτονιάς, οι βοηθητικοί χώροι επεκτάθηκαν σε άμεση σχέση με τη μονάδα της κατοικίας, στον υπόγειο χώρο ή ως προσθήκη στον αρχικό όγκο.

διάγραμμα : Ο αρχικός σχεδιασμός των οικοδομικών τετραγώνων

Οι κατοικίες σταδιακά, σε πολλές περιπτώσεις, επεκτάθηκαν κατά μήκος του δρόμου μετατρέποντας τη δόμηση σε συνεχή, συνεπώς ο εσωτερικός χώρος του οικοδομικού τετραγώνου απομονώθηκε και απέκτησε μια νέα μορφή ως βοηθητικός χώρος, κάτι ανάμεσα σε δημόσιο και ιδιωτικό.

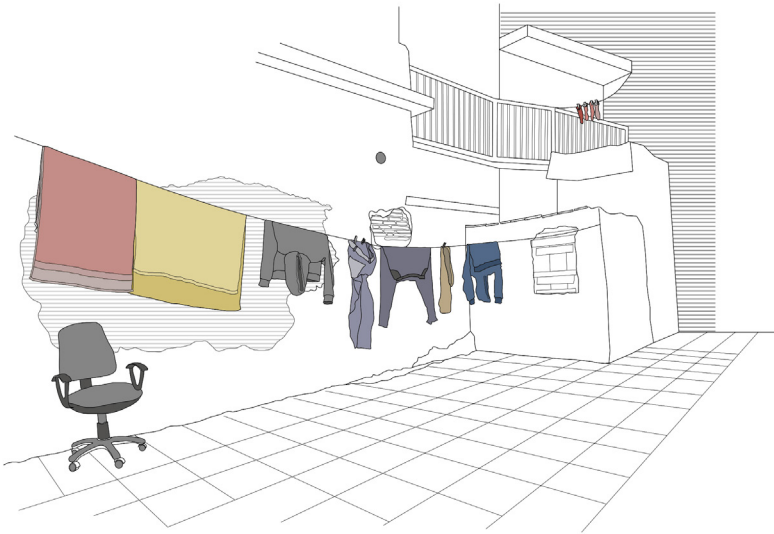
Φωτογραφία μακέτας 1:2500

Η συγκεκριμένη μακέτα έγινε έπειτα από προσωπική καταγραφή, καθώς τα σχέδια της πολεοδομίας για την περιοχή ήταν ελλιπή. Στόχος αποτέλεσε μέσα από μια πρωτογενή χαρτογράφηση του πολύπλοκου δικτύου των πεζοδρόμων, να υπάρχει μια συνολική εικόνα της περιοχής.

Τα μεγέθη των οικοδομικών τετραγώνων, καθώς και η σχέση μεταξύ παλαιών και νέων κτισμάτων φαίνεται να διαφοροποιείται ανάλογα με την απόσταση από τις γραμμές του τρένου (λόγω της αλλαγής της νομοθεσίας αλλά και των χρήσεων), ενώ στα ανατολικά, το κομμάτι των παλιών βιοτεχνιών αλλάζει τελείως την αίσθηση του περιπατητή.

Αντίθετα, στα δυτικά, η δόμηση είναι αρκετά πιο αραιή με επίκεντρο την εκκλησία του Αγίου Γεωργίου.

B1. ΔΙΚΤΥΟ ΠΕΖΟΔΡΟΜΩΝ_ Καταγραφή / ανάλυση

Οι πεζόδρομοι απέκτησαν διάφορες [...] βοηθητικές χρήσεις (αποθήκευση εργαλείων, πλυσταριά) και χρήσεις κοινωνικοποίησης (βεράντα, φύτευση, χώρος παιχνιδιού) και αποτέλεσαν αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινής ζωής των κατοίκων.

Τις πρώτες δεκαετίες, οι δυσμενείς συνθήκες παραμονής των προσφύγων οδήγησαν και στην κακή κατάσταση των χώρων αυτών. Επειδή δεν υπήρχε δίκτυο ύδρευσης και αποχέτευσης, όλα τα απορρίματα οι ακκαθαρσίες παρέμεναν στο εσωτερικό των τετραγώνων προκαλώντας δυσοσμία και λάσπες.

Αργότερα, όταν οι πρόσφυγες αφομοιώθηκαν από την τοπική κοινωνία και οικονομία, άρχισε και η άνθιση της γειτονιάς, αφού μπορούσαν πλέον να επενδύσουν στις συνθήκες διαβίωσής τους και να επιμεληθούν ακόμη και δευτερεύοντες χώρους. Γύρω στη δεκαετία του '50, η Νέα Ιωνία είχε πια καθιερωθεί ως βιομηχανικό κέντρο σε τέτοιο βαθμό ώστε να παρατηρείται εσωτερική μετανάστευση από άλλες γειτονίες της Αθήνας αλλά και την επαρχία.

Η ιδιαίτερη συνθήκη της γειτονιάς που είχε δημιουργηθεί απειλήθηκε πολλές φορές μέχρι τότε. Με την ανάπτυξη του φαινομένου της ανπιπαροχής, πολλοί ήταν οι εργολάβοι που προθυμοποιήθηκαν να αναλάβουν την εκ νέου ανέγερση της περιοχής, γκρεμίζοντας τα παλιά προσφυγικά καταλύματα και αντικαθιστώντας τα με νέες πολυκατοικίες.

Ωστόσο, τόσο οι αντιδράσεις των κατοίκων, όσο και η ιδιαίτερη δυσκολία της περιοχής λόγω του κατακερματισμού της γης σε πολλές διαφορετικές ιδιοκτησίες στάθηκαν εμπόδιο στις επενδυτικές τους τάσεις. Το 2004, εν αναμονή των ολυμπιακών αγώνων στην Αθήνα, πραγματοποιήθηκε η πεζοδρόμηση των χώρων αυτών και απέκτησαν τη μορφή που βλέπουμε και σήμερα.

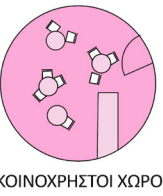
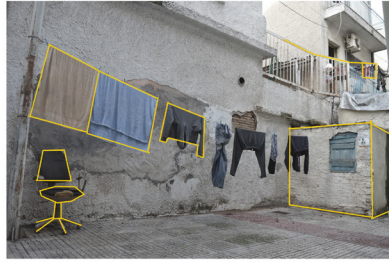
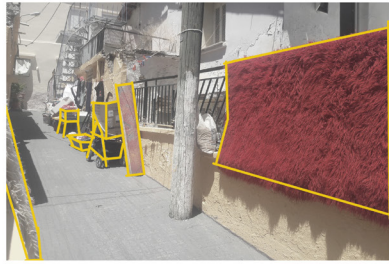
Έχοντας αποκτήσει τη φήμη της εργατούπολης και λόγω της χαμηλής αξίας γης, η Νέα Ιωνία αποτέλεσε σημαντικό προορισμό στο κύμα μετανάστευσης από την Αλβανία στην Ελλάδα τη δεκαετία του '90 και τις τελευταίες δεκαετίες δέχεται αρκετούς μετανάστες κυρίως από την Ινδική χερσόνησο.

Η ανάμιξη των διαφορετικών πολιτισμικών χαρακτηριστικών και εθίμων αποτυπώνεται ξεκάθαρα στην όψη της γειτονιάς, καθώς και στην καθημερινή χρήση των πεζοδρόμων. Οι οικογένειες μεταναστών που διαμένουν στην περιοχή φαίνεται να οικειοποιούνται περισσότερο το δημόσιο χώρο σε σχέση με τους παλαιούς κατοίκους δίνοντας μια νέα πνοή στη σημερινή Ελευθερούπολη.

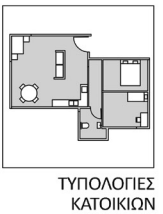
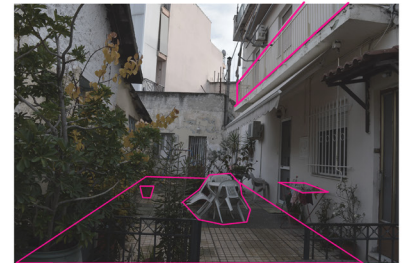
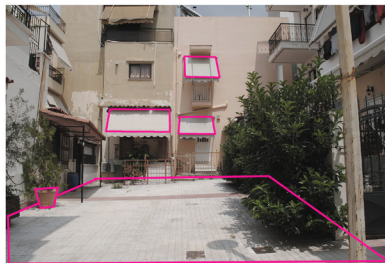
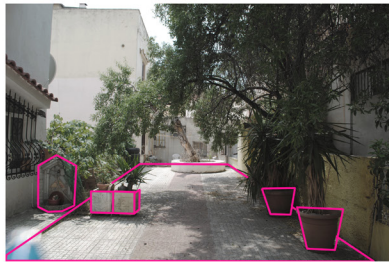

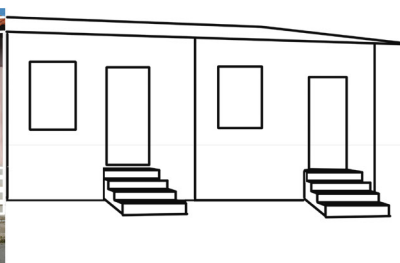
ΒΟΗΘΗΤΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ

ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΟΙ ΧΩΡΟΙ

ΤΥΠΟΛΟΓΙΕΣ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ

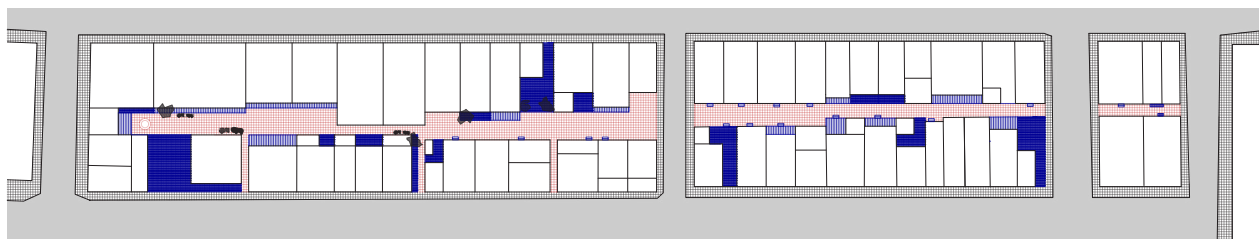
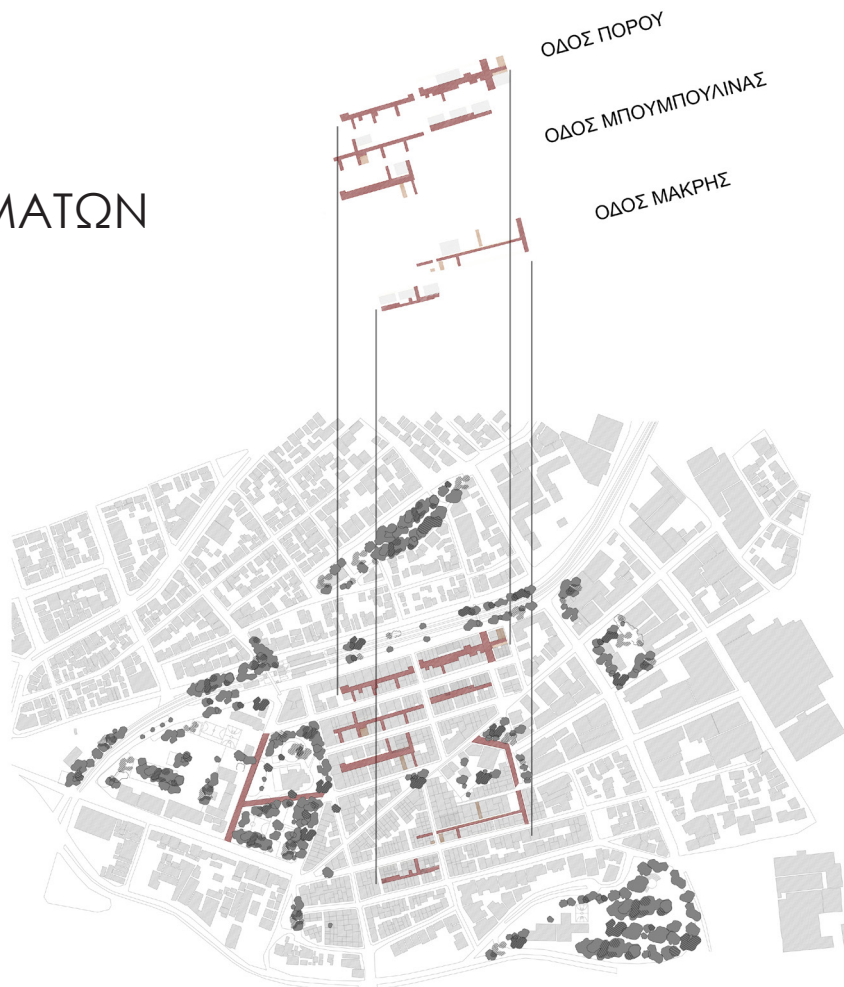
Παραδείγματα χρήσης του υπαίθριου χώρου από την επιτόπια καταγραφή. Οι χώροι αυτοί είναι πλήρως λειτουργικοί ακόμη και σήμερα και συμπληρώνουν τις ανάγκες της υπόλοιπης κατοικίας.

Αντίστοιχα, στο κτριακό δυναμικό, παρατηρούνται 3 τύποι κτριών στην Ελευθερούπολη, τα οποία πιθανότατα σχετίζονται και με την περίοδο κατασκευής τους.

B2. ΜΕΛΕΤΗ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΩΝ

Παρακάτω, θα μελετηθούν πιο αναλυτικά τρία παραδείγματα πεζοδρόμων με βάση τη μορφολογία, τη σχέση δημόσιων και ιδιωτικών χώρων και τις δραστηριότητες των κατοίκων σε αυτούς.

Οι πεζόδρομοι αντιμετωπίζονται ως σύστημα συλλογικής κατοίκησης, αφού οι σχέσεις μεταξύ των χρηστών τους εμπλέκονται μεταξύ τους σε κοινωνικό και πολλές φορές προσωπικό επίπεδο.

Οι πεζοδρόμοι στα εσωτερικά των Ο.Τ. αποτελούν ένα πολύπλοκο δίκτυο, το οποίο λειτουργεί παράλληλα με το οδικό, φιλοξενώντας δραστηριότητες σχετικές με την κατοικία και την κίνηση των πεζών. Κατά τη διάρκεια της εργασίας, κάθε πεζόδρομος αντιμετωπίζεται ως σύστημα συλλογικής κατοίκησης, αφού οι σχέσεις μεταξύ των χρηστών του εμπλέκονται μεταξύ τους σε κοινωνικό και πολλές φορές προσωπικό επίπεδο.

Ανάλογα με την εκάστοτε μορφολογία (πλάτος δρόμου, σχέση με τις κατοικίες, ελεύθεροι χώροι και περάσματα) μπορούμε να διακρίνουμε διαφορές στην έκφραση των δραστηριοτήτων. Σημαντικό γεγονός αποτελεί επίσης η κατάσταση των κατοικιών γύρω από τον κάθε πεζόδρομο (νέες πολυώροφες πολυκατοικίες, διατηρημένες προσφυγικές κατοικίες ή παρατημένα κτίρια). Τέλος, φαίνεται πως η θέση του πεζοδρόμου σε σχέση με το σταθμό του ΗΣΑΠ είναι και αυτή καθοριστικό στοιχείο για την καθημερινότητά του, καθώς, τα κτίρια κοντά στο σταθμό συχνά έχουν εμπορικές χρήσεις και η αξία γης είναι υψηλότερη, επομένως οι χρήστες του πε-

ζοδρόμου είναι είτε απλώς περαστικοί είτε κάτοικοι οι οποίοι ανήκουν σε σχετικά πιο ευκατάστατες κοινωνικές ομάδες.

Παρακάτω, θα μελετηθούν πιο αναλυτικά τρία παραδείγματα πεζοδρόμων με βάση τη μορφολογία, τη σχέση δημόσιων και ιδιωτικών χώρων και τις δραστηριότητες των κατοίκων σε αυτούς. Μέσα από την καταγραφή επιχειρείται η κατανόηση των πεζοδρόμων ως συστήματα και η αναπαράσταση των δραστηριοτήτων και των ανθρωπίνων σχέσεων μεταξύ των χρηστών τους.

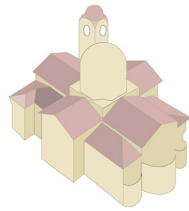
Τα παραδείγματα μελέτης επιλέχθηκαν με βάση τα χαρακτηριστικά που αναφέρθηκαν νωρίτερα ως κομβικά για την εξέλιξή τους. Οι πεζόδρομοι που μελετούνται είναι η πάροδος της οδού Μπουμπουλίνας (μικρή σε μήκος και πλάτος και με την ιδιαιτερότητα να αποτελεί μη διαμπερή πεζόδρομο, αφού η εκτόνωσή του διακόπτεται από τα εμπορικά καταστήματα της οδού Αγίου Γεωργίου), η οδός Μάκρης (στο νοτιοανατολικό τμήμα της Ελευθερούπολης, σε γειτνίαση με το παλιό βιομηχανικό κέντρο της περιοχής) και η οδός Πόρου (πρώτη παράλληλη στις γραμμές του ΗΣΑΠ).

πάροδ. Μπουμπουλινάς : Αποτελεί παράδειγμα κλειστού πεζοδρόμου. Συνορεύει με την εκκλησία του Αγ. Γεωργίου και φιλοξενεί εμπορικές χρήσεις κατά μήκος του ομώνυμου δρόμου. Στο βάθος δημιουργείται μια μικρή πλατεία όπου οι κάτοικοι μαζεύονται για την καθημερινή τους κοινωνικοποίηση.

οδός Μάρης : Εκεί διαμένουν οικογένειες παλιών κατοίκων και αρκετοί μετανάστες, οι οποίοι συναντιούνται στο τοπικό εστιατόριο στην άκρη του πεζοδρόμου. Εκμεταλλεζόμενες την υψομετρική διαφορά, οι κατοικίες διαθέτουν ημιυπόγειους χώρους που λειτουργούν ως πλυσταριά. Στα βόρεια βρίσκεται πλατεία με καφέ και συνεργεία αυτοκινήτων.

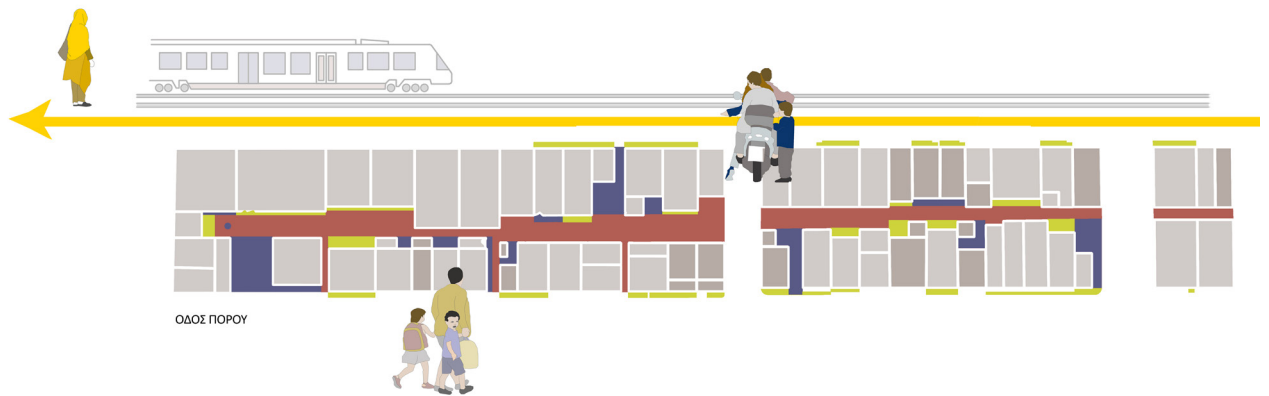
οδός Πόρου : Αποτελεί τον κοτινότερο πεζόδρομο στο σταθμό του τρένου γεγονός που εξηγεί την έντονη κίνηση πεζών κατά μήκος του. Η πλειοψηφία των κτιρίων στην πλευρά των γραμμών είναι πολυκατοικίες 3-5 ορόφων χτισμένες την περίοδο '60- '75.

ΠΑΡΟΔΟΣ ΟΔΟΥ ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΙΝΑΣ

ΟΔΟΣ ΜΑΡΗΣ

ΟΔΟΣ ΠΟΡΟΥ

Οι μακέτες των τριών πεζοδρόμων σε κλίμακα 1:500 έγιναν στη λογική του "παιχνιδιού" με αποσπώμενα κίτρινα και ροζ σχήματα. Σκοπός είναι να εξετασθεί η δυνατότητα προσθήκης χώρων βοηθητικών ως προς τις υπάρχουσες δραστηριότητες και ποιο θα είναι το πιθανό αποτέλεσμα στη λειτουργία τους.

Γ. ΟΔΟΣ ΜΑΚΡΗΣ _ Καταγραφή / ανάλυση

Στην πορεία, η έρευνα θα επικεντρωθεί στον πεζόδρομο της οδού Μάκρης, καθώς από την προηγούμενη ανάλυση προέκυψε πως είναι ο πεζόδρομος με το πιο φιλόξενο κλίμα μεταξύ των κατοίκων, ελεύθερους ανεκμετάλλευτο δημόσιο χώρο και μεγάλο μέρος του κτιριακού δυναμικού σε κακή κατάσταση.

Στην οδό Μάκρης διαμένει μεγάλος αριθμός μεταναστών, οι οποίοι απασχολούνται στο πακιστανικό εστιατόριο στην άκρη του πεζοδρόμου και αρκετοί στα συνεργεία που βρίσκονται γύρω από την πλατεία στα βόρεια του πεζοδρόμου. Οι οικογένειες αυτές μένουν σε παλιά προσφυγικά κτίρια σε συνθήκες παρόμοιες με αυτές των προσφύγων από τη Μικρά Ασία από τους οποίους πρωτοχτίστηκαν. Τα μονόχωρα ισόγεια φιλοξενούν 2-3 οικογένειες και πολύ συχνά ο ιδιωτικός χώρος, ειδικά για τις γυναίκες οι οποίες απασχολούνται

στο νοικοκυριό, είναι ελάχιστος έως ανύπαρκτος. Παράλληλα, οι έλληνες κάτοικοι της οδού Μάκρης κατά πλειοψηφία μένουν σε κατοικίες ανακαινισμένες, όπου οι διαφορετικές γενιές (παππούδες - γονείς - παιδιά) μένουν σε διαφορετική κατοικία και χρησιμοποιούν το χώρο του πεζοδρόμου ή τις αυλές για τη μεταξύ τους κοινωνικοποίηση.

Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του συγκεκριμένου πεζοδρόμου αποτελεί η αξιοποίηση της υψομετρικής διαφοράς ανάμεσα στους δρόμους παράλληλα με αυτόν. Στην είσοδο των κατοικιών τοποθετούνται βοηθητικοί ημιυπόγειοι χώροι, οι οποίοι παλαιότερα χρησιμοποιούνταν ως πλυσταριά. Με αυτόν τον τρόπο, επιτυγχάνεται οικονομία χώρου, αφού το δώμα των πλυσταριών αποτελεί την εκτόνωση της κατοικίας, η οποία είναι ισουψής με τον πίσω δρόμο.

αρχικός σχεδιασμός :

Το αρχικό πλάνο της ρυμοτόμησης της περιοχής προέβλεπε τα κτίρια των τετραγώνων με πρασιά και σε απόσταση μεταξύ τους. Οι κατοικίες ήταν μονόχωρες και σε σειρά κάτω από μια κοινή τετράρριχτη στέγη, όπως και οι προσφυγικές κατοικίες που χτίστηκαν αργότερα από την ΕΑΠ.

1967 :

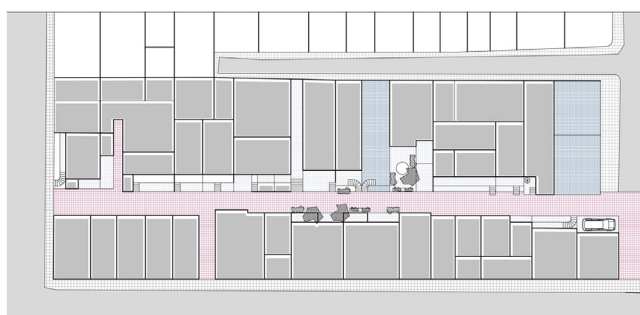
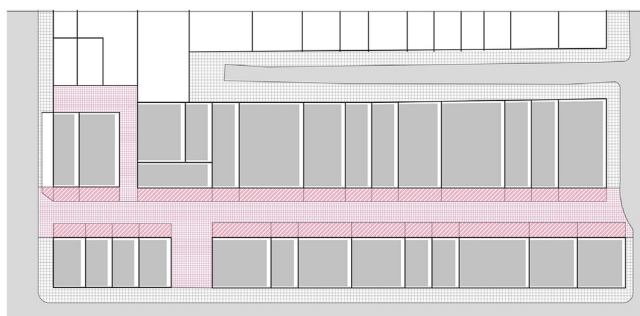
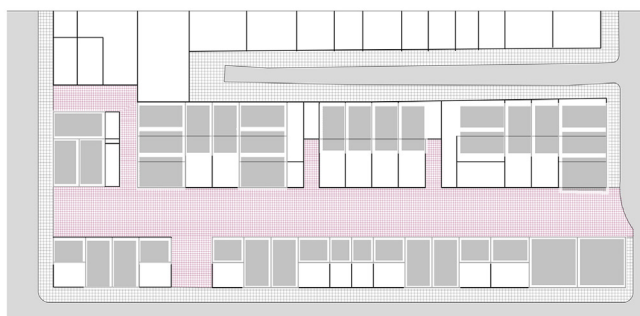
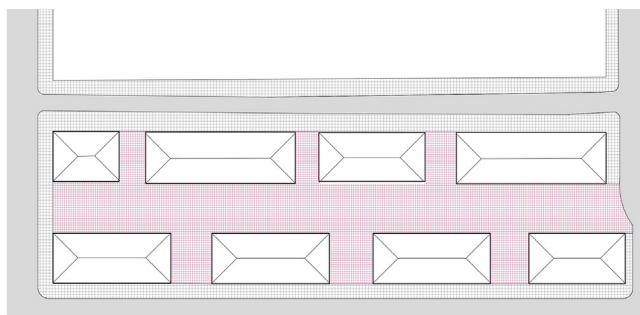
Το ρυμοτομικό της πολεοδομίας από το 1968 δίνει μια εντύπωση του καταμοιρασμού των οικοπέδων που πραγματοποιήθηκε στη περιοχή. Οι ιδιοκτησίες διαμοιράστηκαν έτσι ώστε καθεμία να έχει μια ελεύθερη πλευρά για τον απαραίτητο φωτισμό και αερισμό. Οι χαράξεις φαίνονται να ακολουθούν σε κάποιο βαθμό τις αρχικές.

2004 :

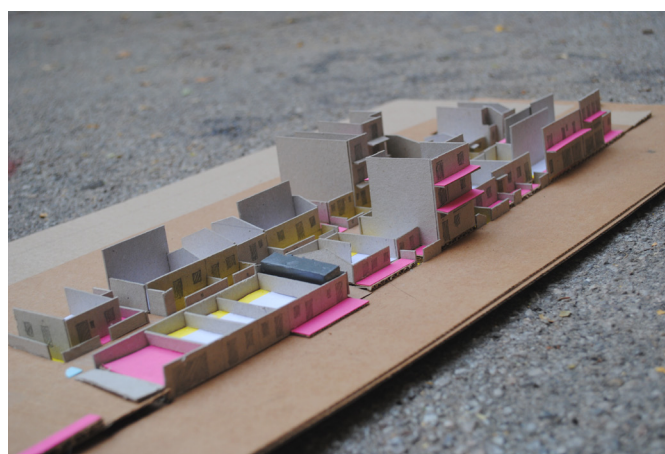
Όταν υλοποιήθηκε η πεζοδρόμηση των εσωτερικών των τετραγώνων, υπήρξε και η διάθεση για αναδόμηση της περιοχής. Στο συγκεκριμένο πεζόδρομο οι ημιυπόγειοι χώροι των πλυσταριών καταργούνται και παραχωρούνται στον πεζόδρομο με σκοπό τη διαπλάτυνσή του, σχέδιο το οποίο δε λαμβάνει υπ' όψιν την ιστορία της περιοχής και την επίδραση που θα έχει η διαπλάτυνση του πεζοδρόμου στην κίνηση των αυτοκινήτων και την καθημερινότητα σε αυτόν.

2019 :

Το σχέδιο του 2004 δεν υλοποιήθηκε, παρολαυτά, παρατηρούνται διαφορές σε σχέση με την αρχική κατάσταση. Πολλές ιδιοκτησίες συνενώθηκαν και τα νέα κτίρια διαταράσσουν την παλαιότερη κατάσταση, αφού η νέα νομοθεσία προβλέπει ύψος μέχρι 18 μέτρα και πλωτή, γεγονός ανόμοιο με την υπάρχουσα εικόνα της γειτονιάς.

Στην πορεία, η έρευνα θα επικεντρωθεί στον πεζόδρομο της οδού Μάκρης, καθώς από την προηγούμενη ανάλυση προέκυψε πως είναι ο πεζόδρομος με το πιο φιλόξενο κλίμα μεταξύ των κατοίκων, ελεύθερους ανεκμετάλλετους δημόσιους χώρους και μεγάλο μέρος του κτιριακού δυναμικού σε κακή κατάσταση.

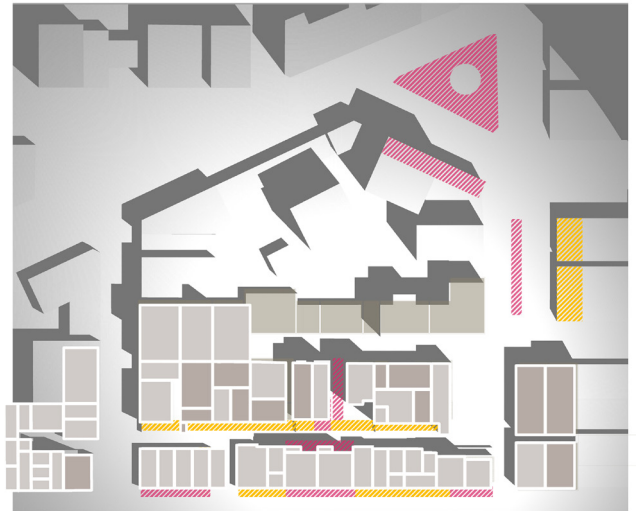
Δ1. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΠΕΖΟΔΡΟΜΟΥ

Η πρόταση της παρούσας διπλωματικής αφορά τη δημιουργία ενός κοινωνικού δικτύου για τις ανάγκες των κατοίκων της περιοχής και βασίζεται στην αναλυτική μελέτη τους για την εξαγωγή συμπερασμάτων για τις πιθανές παρεμβάσεις.

Ο γενικός σχεδιασμός βασίζεται στην πρωταρχική ρυμοτόμηση της περιοχής και τη χάραξη της ζώνης (πλάτους 2,50μ.) των βοηθητικών χώρων παράλληλα με τα κτίσματα. Η ζώνη αυτή, αντίθετα με το πλάνο του 2004, διατηρείται, αλλά δεν αποτελεί πια ιδιόκτητο χώρο, αλλά παραχωρείται στο δήμο. Ο δήμος θα μπορεί να αξιοποιεί τη ζώνη αυτή με βάση τις ανάγκες του κάθε πεζοδρόμου (συστήματος συλλογικής κατοίκησης) τοποθετώντας χρήσεις βοηθητικές ως προς την κατοικία (πλυσταριά, εργαστήρια κλπ) ή χρήσεις κοινωνικοποίησης.

Αν και μέσα από την ανάλυση της περιοχής τέθηκαν οι βάσεις για την επιθυμητή κατεύθυνση της συνολικής παρέμβασης, οι προτάσεις που θα παρουσιαστούν παρακάτω αφορούν μόνο τον πεζόδρομο της οδού Μάρκρης, για τον οποίο υπάρχουν και οι απαραίτητες πληροφορίες στα πλαίσια μιας διπλωματικής εργασίας.

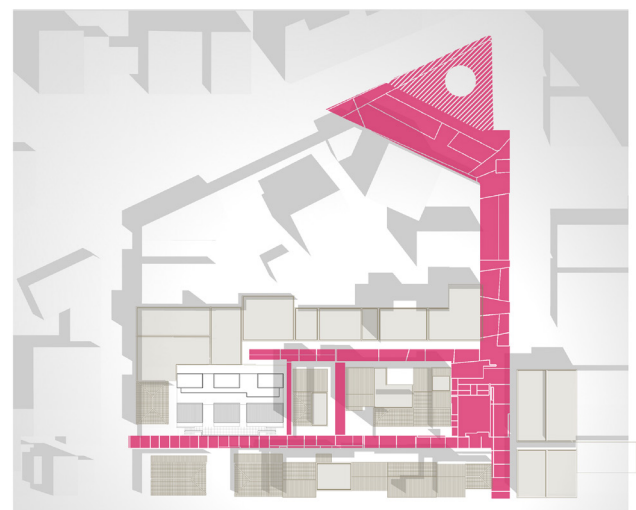
Ο γενικός σχεδιασμός βασίζεται στην πρωταρχική ρυμοτόμηση της περιοχής και τη χάραξη της ζώνης (πλάτους 2,50μ.) των βοηθητικών χώρων παράλληλα με τα κτίσματα. Η ζώνη αυτή, αντίθετα με το πλάνο του 2004, διατηρείται, αλλά δεν αποτελεί πια ιδιόκτητο χώρο και παραχωρείται στο δήμο. Ο δήμος θα μπορεί να αξιοποιεί τη ζώνη αυτή με βάση τις ανάγκες του κάθε πεζοδρόμου (συστήματος συλλογικής κατοίκησης) τοποθετώντας χρήσεις βοηθητικές ως προς την κατοικία (πλυσταριά, εργαστήρια κλπ) ή χρήσεις κοινωνικοποίησης.

ΥΠΑΡΧΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΠΕΖΟΔΡΟΜΟΥ

ΧΑΡΑΞΕΙΣ ΠΕΖΟΔΡΟΜΟΥ

Η κεντρική ιδέα της παρέμβασης είναι η ενοποίηση του πεζοδρόμου με την τριγωνική πλατεία της οδού Οινόης, ώστε να παροτρυνθεί η ροή των χρηστών του πεζοδρόμου προς το σημείο συνάντησης της γειτονιάς. Ταυτόχρονα, ο αναξιοποίητος ελεύθερος χώρος στη συμβολή με την οδό Οινόης διαμορφώνεται ως ένα γηπεδάκι μπάσκετ και παιδική χαρά για τα παιδιά του πεζοδρόμου και των γύρω δρόμων. Τέλος, πεζοδρομείται και η οδός Πάτμου, όπου παλιά υπήρχε πρόβλεψη για πεζόδρομο, αλλά το πλάνο αυτό εγκαταλείφθηκε με αποτέλεσμα ο δρόμος να είναι κατειλημένος από σταθμευμένα οχήματα.

Το δεύτερο σκέλος της εργασίας είναι αφορά τη σχεδίαση ενός κτιρίου συλλογικής κατοίκησης στο σημείο του πεζοδρόμου όπου βρίσκονται τα περισσότερα παλιά σε κακή κατάσταση κτίσματα. Η αρχική σκέψη ήταν η αποκατάσταση και επανάχρηση των παλιών προσφυγικών κατοικιών, αλλά δυστυχώς, λόγω των ευτελών υλικών που χρησιμοποιήθηκαν κτά το χτίσιμό τους, αυτό το πλάνο κρίθηκε ανέφικτα δαπανηρό, χωρίς εν τέλει να προσφέρει θεαματική βελτίωση στις συνθήκες κατοίκησης.

Η ένταξη του κτιρίου στον πεζόδρομο αποτέλεσε σημαντικό σημείο στη σύνθεση. Για το λόγο αυτό, το ύψος διατηρείται στα 7,3 μέτρα στην πλευρά του πεζοδρόμου και στα 9,5 μέτρα επί της οδού Μυστρά, όπου τα υπάρχοντα κτίσματα είναι ψηλότερα. Στη βοηθητική ζώνη, η οποία διατηρείται ημι-υπόγεια σε περασιά με τα υπόλοιπα κτίσματα του πεζοδρόμου, τοποθετούνται εργαστήρια και κοινόχρηστο πλυντήριο για τους κατοίκους της περιοχής με ξεχωριστή είσοδο από το υπόλοιπο κτίριο.

Η κατοικία απευθύνεται στους ήδη υπάρχοντες κατοίκους και σχεδιάζεται με τη λογική της ευελιξίας των χώρων. Σκοπός είναι να διασφαλισθεί η ελάχιστη μονάδα κατοίκησης για τον κάθε χρήστη του κτιρίου, ενώ ταυτόχρονα οι κοινοί χώροι (καθιστικό και τραπεζαρία) έχουν τη δυνατότητα να τροποποιούνται, ώστε να μπορούν να φιλοξενήσουν επιπλέον άτομα σε κατάσταση ανάγκης.

Το δεύτερο σκέλος της εργασίας είναι αφορά τη σχεδίαση ενός κτιρίου συλλογικής κατοίκησης στο σημείο του πεζοδρόμου όπου βρίσκονται τα περισσότερα παλιά σε κακή κατάσταση κτίσματα.

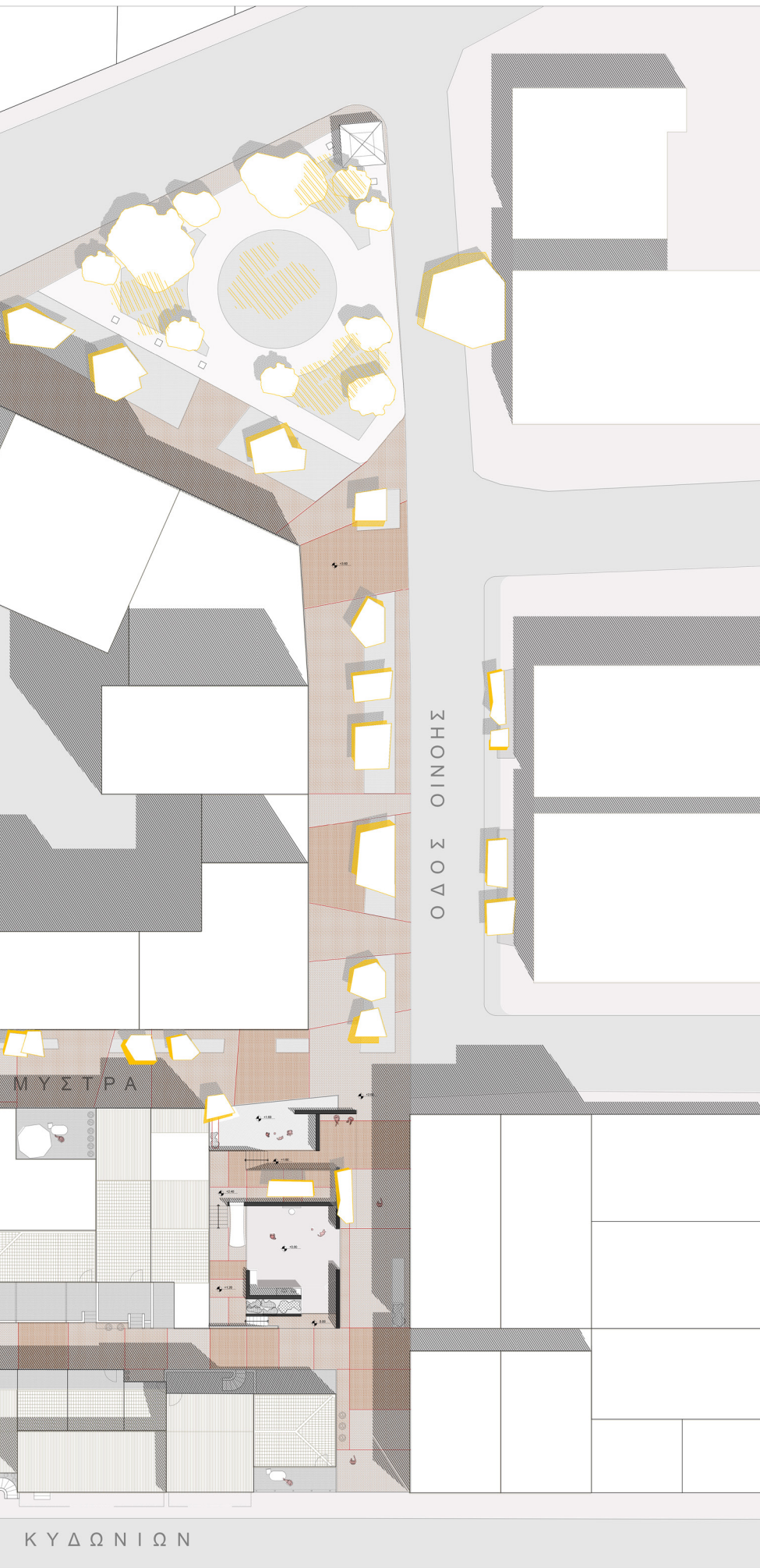
Η κατοικία απευθύνεται στους ήδη υπάρχοντες κατοίκους και σχεδιάζεται με τη λογική της ευελιξίας των χώρων

τμηματικές φωτογραφίες της μακέτας κλίμακας 1:200

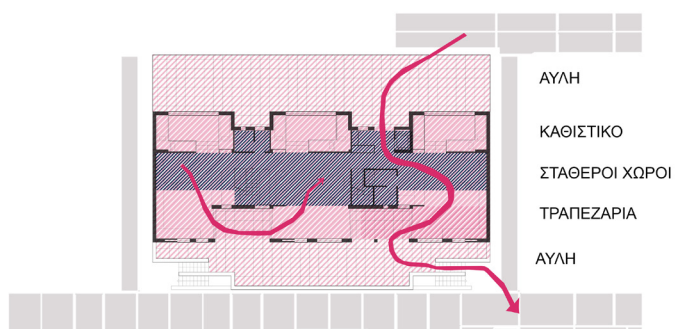

Η κεντρική ιδέα της παρέμβασης είναι η ενοποίηση του πεζοδρόμου με την τριγωνική πλατεία της οδού Οίνης, ώστε να παροτρυνθεί η ροή των χρηστών του πεζοδρόμου προς το σημείο συνάντησης της γειτονιάς.

Ταυτόχρονα, ο αναξιοποίητος ελεύθερος χώρος στη συμβολή με την οδό Οίνης διαμορφώνεται ως ένα γηπεδάκι μπάσκετ και παιδική χαρά για τα παιδιά του πεζοδρόμου και των γύρω δρόμων.

Τέλος, πεζοδρομείται και η οδός Πάτμου, όπου παλιά υπήρχε πρόβλεψη για πεζόδρομο, αλλά το πλάνο αυτό εγκαταλείφθηκε με αποτέλεσμα ο δρόμος να είναι κατειλημμένος από σταθμευμένα οχήματα.

Δ2. ΕΝΤΑΞΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ ΣΤΟΝ ΠΕΖΟΔΡΟΜΟ

ΑΥΛΗ
ΚΑΘΙΣΤΙΚΟ
ΣΤΑΘΕΡΟΙ ΧΩΡΟΙ
ΤΡΑΠΕΖΑΡΙΑ
ΑΥΛΗ

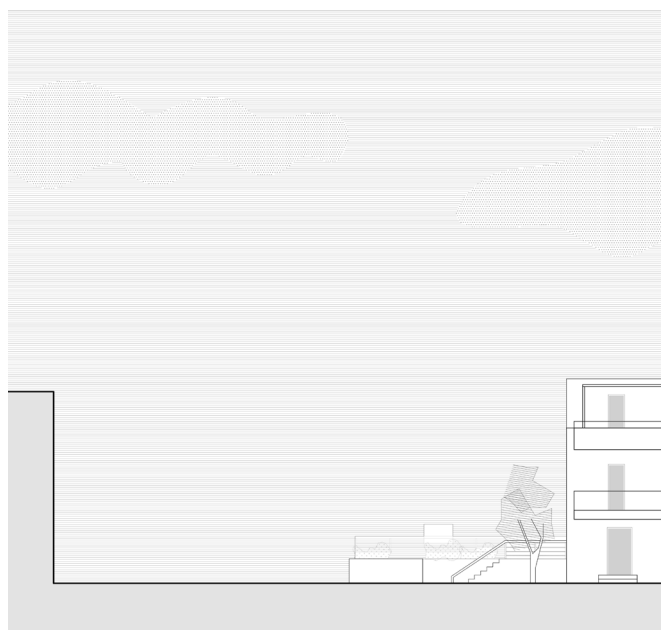
ΚΑΤΟΨΗ ΙΣΟΓΕΙΟΥ_ΚΙΝΗΣΗ ΣΤΟΥΣ ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ

ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΑ
ΜΠΑΛΚΟΝΙΑ
ΥΠΝΟΔΩΜΑΤΙΑ
ΛΟΥΤΡΑ
ΥΠΝΟΔΩΜΑΤΙΑ

ΚΑΤΟΨΗ ΟΡΟΦΟΥ_ΔΙΑΘΡΩΣΗ ΧΩΡΩΝ ΥΠΝΟΥ

Η κατοικία απευθύνεται στους ήδη υπάρχοντες κατοίκους και σχεδιάζεται με τη λογική της ευελιξίας των χώρων. Σκοπός είναι να διασφαλισθεί η ελάχιστη μονάδα κατοίκησης για τον κάθε χρήστη του κτιρίου, ενώ ταυτόχρονα οι κοινόχρηστοι χώροι (καθιστικό και τραπεζαρία) έχουν τη δυνατότητα να τροποποιούνται, ώστε να μπορούν να φιλοξενήσουν επιπλέον άτομα σε κατάσταση ανάγκης.

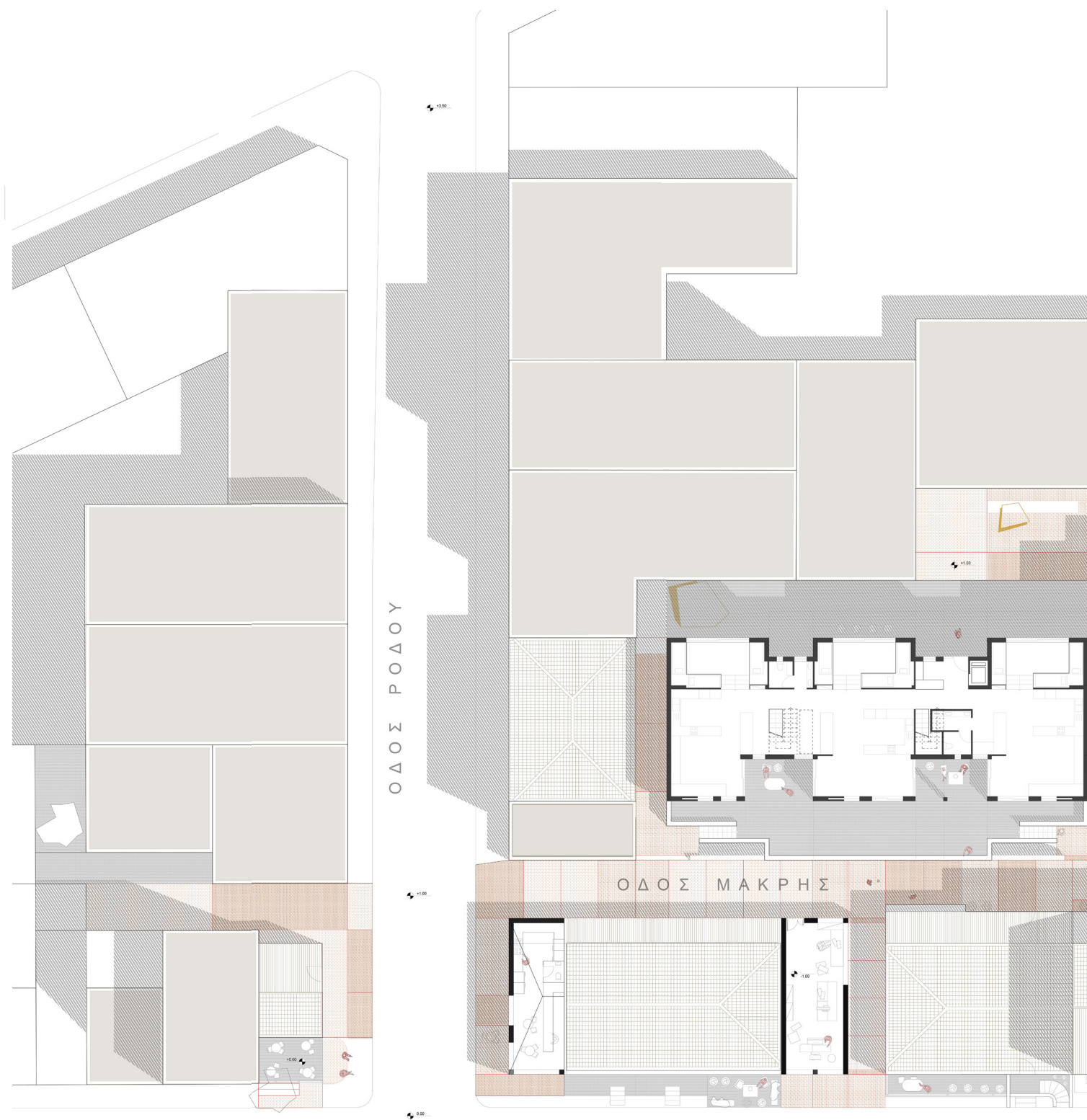

Η ένταξη του κτιρίου στον πεζόδρομο αποτέλεσε σημαντικό σημείο στη σύνθεση. Για το λόγο αυτό, το ύψος διατηρείται στα 7,3 μέτρα στην πλευρά του πεζοδρόμου και στα 9,5 μέτρα επί της οδού Μυστρά, όπου τα υπάρχοντα κτίσματα είναι ψηλότερα. Στη βοηθητική ζώνη, η οποία διατηρείται ημιυπόγεια σε περασιά με τα υπόλοιπα κτίσματα του πεζοδρόμου, τοποθετούνται εργαστήρια και κοινόχρηστο πλυντήριο για τους κατοίκους της περιοχής με ξεχωριστή είσοδο από το υπόλοιπο κτίριο.

Δ2. ΕΝΤΑΞΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ ΣΤΟΝ ΠΕΖΟΔΡΟΜΟ

Δ3. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ

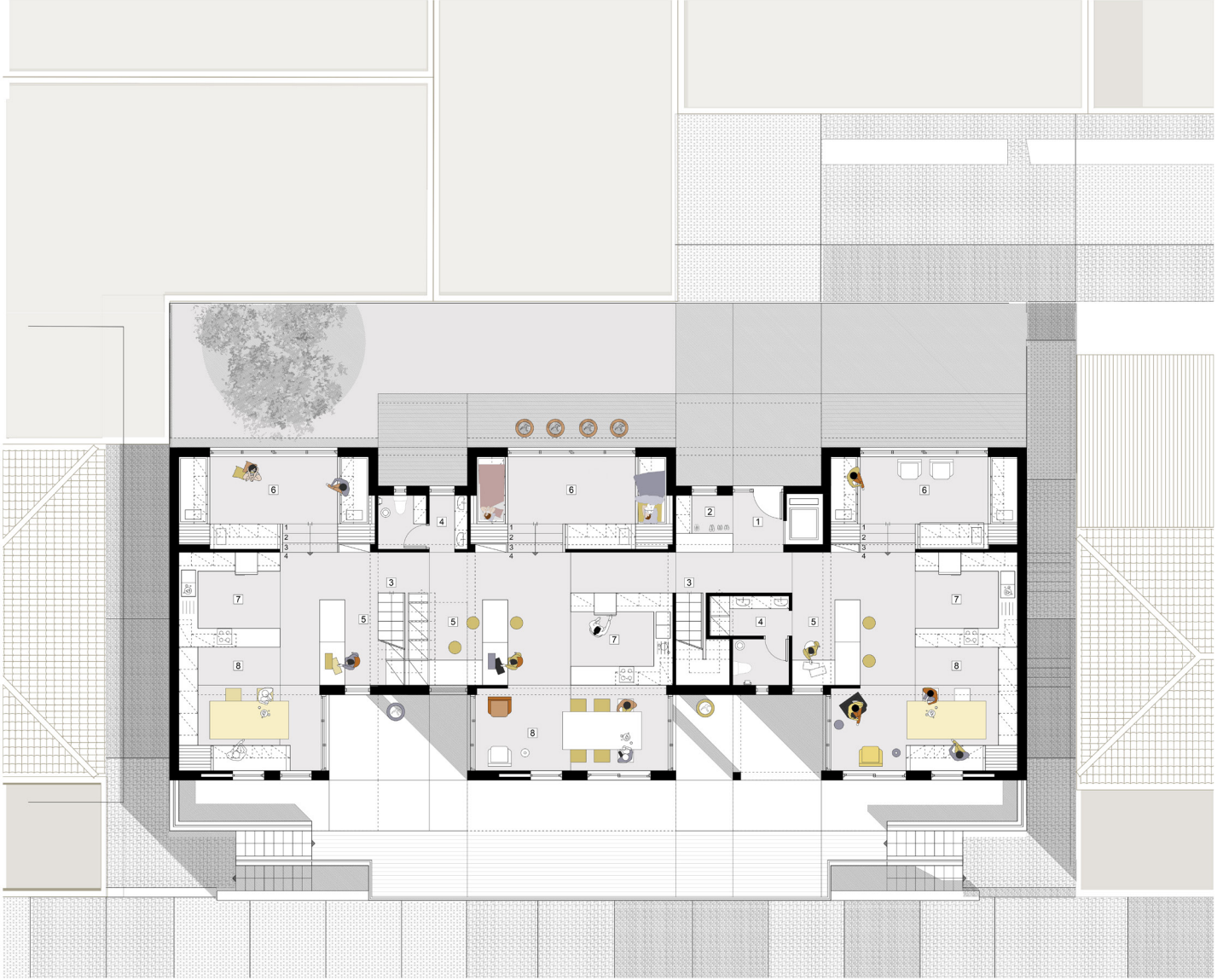

Το κτίριο ξεκινά από το υποβαθμισμένο επίπεδο, το οποίο ανήκει στην κοινόχρηστη ζώνη. Σε αυτό το επίπεδο τοποθετούνται λειτουργίες βοηθητικές προς την κατοικία, εργαστήρια και κοινό πλυσταριό, οι οποίες διαθέτουν ξεχωριστή είσοδο από την υπόλοιπη κατοικία και μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τους κατοίκους της περιοχής. Ωστόσο, υπάρχει και ξεχωριστή εσωτερική είσοδος για τους κατοίκους του κτιρίου μέσω του ανεγκυστήρα, ώστε να είναι εφικτή η πρόσβαση στην αποθήκη και τον χώρο του καυστήρα.

Όσον αφορά το επόμενο επίπεδο, ανήκει πλήρως στην κατοικία. Η είσοδος γίνεται από την οδό Μυστρά, με τον οποίο είναι συνεπίπεδη. Η κάτοψη του ορόφου αναπτύσσεται γύρω από τον διάδρομο και χωρίζεται σε τρία στοιχεία που μπορούν να αυτονομηθούν και να αποτελέσουν αυτόνομες

μονάδες κατοίκησης. Στον κεντρικό διάδρομο βρίσκονται και οι κοινόχρηστες κουζίνες και πάγκοι εργασίας, λειτουργίες που θεωρούνται στη σύνθεση ως πιο κοινωνικές.

Οι χώροι των καθιστικών βρίσκονται πιο χαμηλά από την υπόλοιπη κατοικία για να μπορούν να απομονώνονται όταν αυτό είναι επιθυμητό. Οι χώροι της τραπεζαρίας τοποθετούνται στη νότια πλευρά του κτιρίου, με ημιυπαίθριους χώρους στην εκτόνωσή τους. Η προέκταση των ημιυπαίθριων χώρων της τραπεζαρίας συνδέεται με την κεντρική βεράντα του συγκροτήματος. Πρόκειται για τον πιο κοινωνικό χώρο, αφού όχι μόνο έχει οπτική επαφή με τον πεζόδρομο, αλλά υπάρχει και πρόσβαση από αυτόν με σκάλες δεξιά και αριστερά του οικοπέδου.

Δ3. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ

0.5 1 2 3 4 5m

Στην επόμενη στάθμη βρίσκονται τα υπνοδωμάτια (ελάχιστες μονάδες κατοίκησης). Κάθε μονάδα έχει σχεδιαστεί με στόχο τον επαρκή φωτισμό και αερισμό. Έτσι, τα υπνοδωμάτια που τοποθετούνται στη νότια πλευρά του οικοπέδου διαθέτουν μπαλκόνια για εκτόνωση, ενώ τα υπνοδωμάτια της βάρειας πλευράς αποκτούν διπλό ύψος με σκοπό, αφενός να φιλοξενήσουν περισσότερους χρήστες και αφ' ετέρου να εκμεταλλευτούν το νότιο φωτισμό και την πρόσβαση στην ταράτσα.

Οι μονάδες μπορούν να λειτουργήσουν αυτόνομα, καθώς διαθέτουν δικό τους χώρο υγιεινής και χώρο εργασίας. Στόχος ήταν η διατήρηση της ιδιωτικότητας παρά το συλλογικό χαρακτήρα όλου του συγκροτήματος. Άλλωστε αυτό θα

πρέπει να διακρίνεται ως ανάγκη ακόμα και στους συλλογικούς χώρους.

Οι υπαίθριοι χώροι των μπαλκονιών έχουν διαμορφωθεί ως προς την προσβασιμότητά τους. Τα μπαλκόνια στη νότια πλευρά του οικοπέδου αφορούν αποκλειστικά τους χρήστες των αντίστοιχων δωματίων και τα διαχειρίζονται δύο ή τρεις χρήστες. Αντιθέτως, τα μπαλκόνια στο βόρειο τμήμα είναι κοινά και έχουν άμεση πρόσβαση από τον κοινόχρηστο διάδρομο. Τέλος, η ταράτσα αποτελεί εκτόνωση κυρίως για τους χρήστες των δώροφων κατοικιών, αλλά υπάρχει περιορισμένη πρόσβαση από όλους τους χώρους του συγκροτήματος μέσω του κοινόχρηστου ανελκυστήρα.

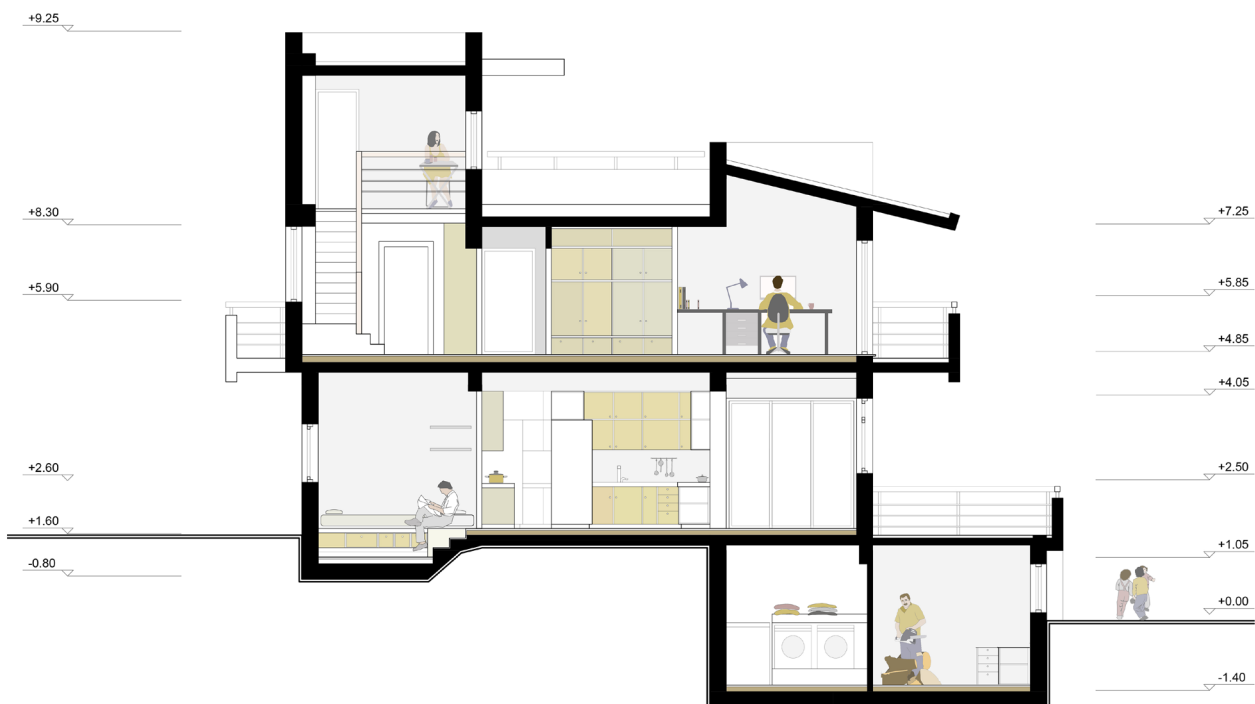
0.5 1 2 3 4 5m

Δ3. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ

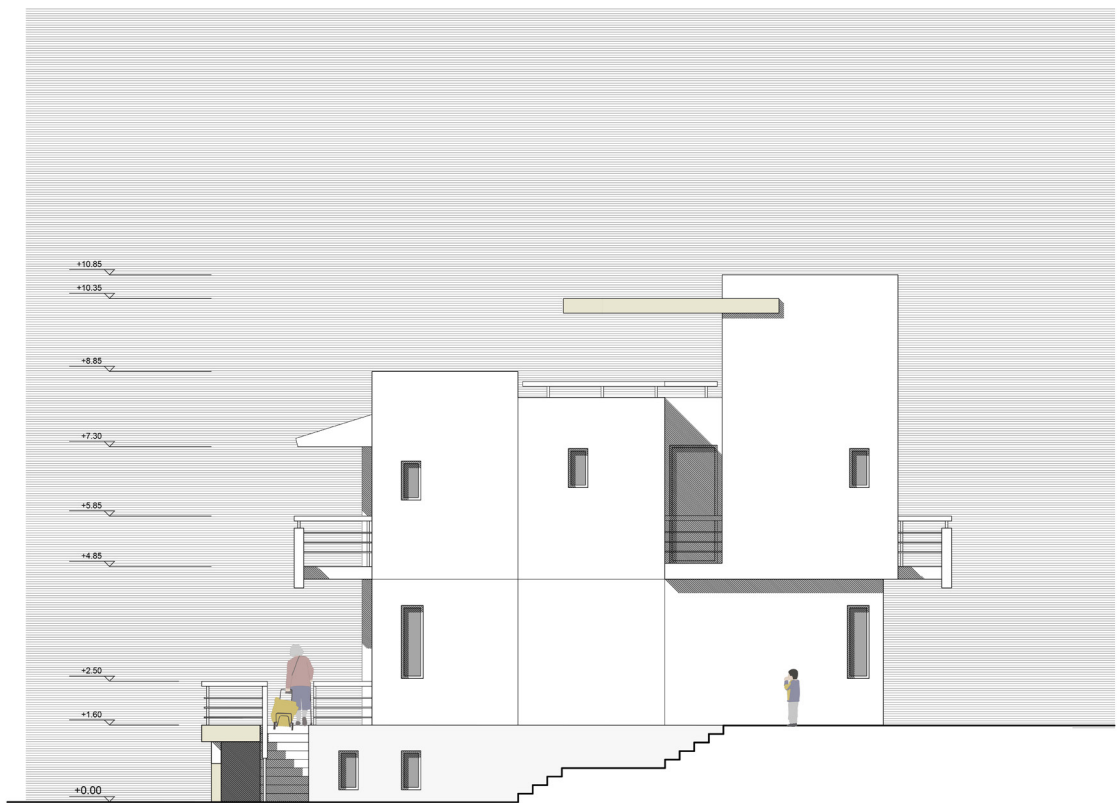

τομή β-β

τομή α-α

πλάγια όψη

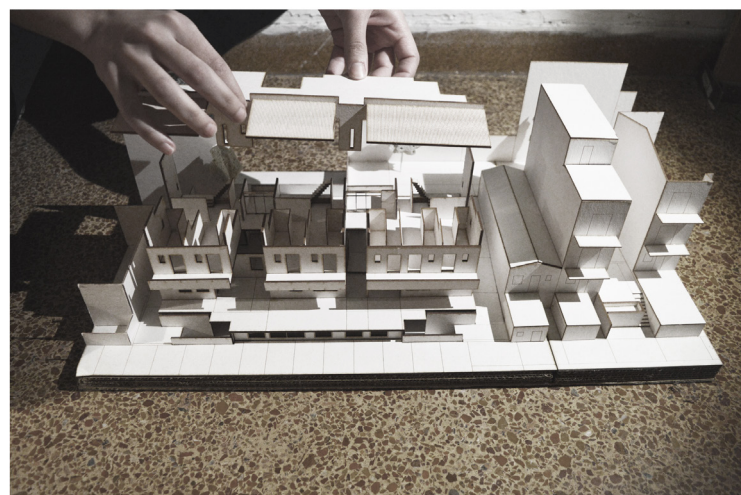
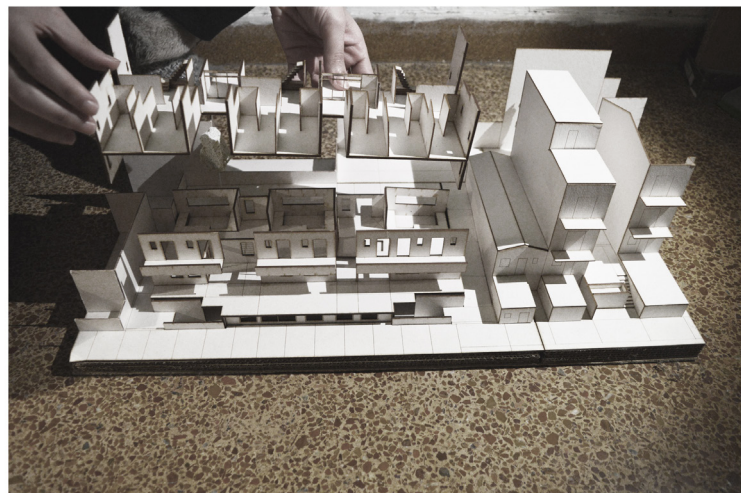
Δ3. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ

όψη οδού Μάρκης

όψη οδού Μυστρά

φωτογραφίες μακέτας κλίμακας 1:100
οι όροφοι αποσπώνται για την καλύτερη κατανόηση του εσωτερικού

